Τέσσαρα

Ὁ Προφήτης Μανσούρ
ἢ
Μάχαι κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα.

μεταφρασθὲν

ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ

Ἠλία Ζερβοῦ Ἰακωβάτου.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Προφήτης Μανσούρ.

Δύο λόγοι μᾶς παρώτρυναν εἰς τὴν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μετάφρασιν τῆς ἱστορίας τοῦ προφήτου Μανσούρ· ὁ περίεργος καὶ ἔνδοξος αὐτοῦ βίος, καὶ ἡ ἴση σχεδὸν μωροπιστία τῶν ἡμερῶν μας πρὸς ἐκείνην τῶν ἡμερῶν τοῦ προφήτου.

Ἄνθρωπος ἄσημος καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς παιδείας αὐτοῦ ἐλπίζων προσδοκώμενος, λαβὼν καὶ ἀποβαλὼν πολλὰς μεταμορφώσεις, εὑρεθεὶς εἰς ἀγῶνας ἐπικινδύνους καὶ ἀξίας περιπετείας, ἀναστατώσας λαούς, ἀπειλήσας ἰσχυρὰ κράτη, ἀνελθὼν εἰς τὸ ὕπατον ἡγεμονικὸν ἀξίωμα, πεσὼν τέλος ἐξ αὐτοῦ καὶ κατακλείσας τὸν βίον ἐν ἀθλίᾳ ἕως εἱρκτῇ [illegible], παρουσιάζει βεβαίως τι ἀσύνηθες καὶ παράδοξον, τὸ ὁποῖον καὶ ἄκουσμα πορίσῃ ἐπακτὸν πρὸς τὴν γνῶσιν καὶ [illegible] τῆς ἱστορίας του. Τοιοῦτος [illegible] ὁ προφήτης Μανσούρ [illegible] καὶ Σχεῖχος [illegible] ἢ Μαχδής, ἐμφανισθεὶς τὸ πρῶτον ἐν Ἀσίᾳ εἰς τὸ Κουρδιστὰν κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα.

Μωρόπιστοι δὲ καὶ ἀμαθεῖς ἦσαν οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐφανατίσθησαν ὑπὸ τῶν πλαστῶν λόγων καὶ τῆς ἐπιδείξεων τερατουργημάτων ἑνὸς ἀπατεῶνος καὶ ἀγύρτου, οἷος ἦτο ὁ Μαχδὴς τοῦ Κουρδιστάν. Πλὴν μωροπιστότεροι καὶ ἀμαθέστεροι εἶναι οἱ σύγχρονοι, οἵτινες μαγνητίζονται ὑπὸ τοιούτου ἢ ἑτέρου εἴδους ἀγυρτῶν καὶ ἀπατεώνων, διότι ἐκεῖνοι ἦσαν τοὐλάχιστον ἡμιάγριοι ἢ καὶ βάρβαροι, ἐνῷ οἱ σύγχρονοι ὑπερηφάνως καυχῶνται ἐπὶ παιδείᾳ, νοημοσύνῃ καὶ πολιτισμῷ.

Πόσοι Μαχδῆδες σήμερον καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ, καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ, καὶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ, καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ τέχνῃ, δὲν διεκδικοῦσι λίαν ἐπιτυχῶς τοὺς ἀπλουστέρους ἢ καὶ πολλοὺς ὁπωσοῦν μεμορφωμένους, οἵτινες ἀνοήτως ὑποδέχονται ἢ [illegible] τοὺς λόγους καὶ τὰς ἰδέας των, ἢ τὸ σατανικὸν αὐτῶν κήρυγμα, τὸ ὁποῖον ὡς δίστομος ῥομφαία πλήττει ἀδιακρίτως καὶ ζῶντας καὶ τεθνεῶτας!

Οἱ ὑπὸ τοιούτων κηρύκων καὶ ψευδοπροφητῶν διαβουκολούμενοι, χωρὶς ποσῶς νὰ γνωρίζωσιν ἢ νὰ ἐξετάζωσι τίνες ποῖοι ἦσαν, τίνες ἤδη εἶναι, πῶς πολιτεύονται μάλιστα ἐν τῷ κρυπτῷ, τίνα χείλεα ἴδια βωμολοχοῦν ἢ ἀλλότρια ὑπηρετοῦν οἱ αὐτοκαλούμενοι ζηλωταὶ ἀπόστολοι τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐκμορφωταὶ τοῦ σώφρονος καὶ σεμνοῦ βίου, ἢ ἐλεγκταὶ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, καταπειθῶνται καὶ κατενθουσιάζονται ἀπὸ ὀλίγον ἐκ τῆς πρὸς ὀρθὴν καὶ σωφρονοῦσαν [illegible] προσώπων των, ἢ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ ἀγόνων θεωριῶν των, ἢ τῶν ἀσπαζόντων καὶ ματαιοσχόλων νεολογοφρασιῶν των, καὶ πολλάκις ἔτι οὐδεμίαν παρατήρησιν ἀνέχονται ἢ ψυχρὰν καὶ σπουδαίαν συζήτησιν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς πλάνης ἢ ἀντιφάσεως τοῦ ἔργου πρὸς τοὺς λόγους καὶ τῆς ἠθικῆς ἢ γραμματικῆς διδασκαλίας πρὸς τὴν ἀσεβῆ ἢ ἀνώμαλον γλῶσσαν.

Ἡ τύφλωσις τῆς διανοίας αὐτῶν εἶναι τότε πλήρης καὶ σπανίως ἰάσιμος· οἱ δὲ [illegible] δύνανται πλέον ἀθορυβήτως νὰ πανηγυρίζωσι τὸν [illegible] τοῦ θριάμβου των· ὅταν ὅμως [illegible] ἀλλὰ θὰ εἶναι πλέον ἀργὰ διὰ [illegible]. Ἡ ἱστορία θὰ ἀποδοκιμάσῃ καὶ αὐστηρῶς θὰ κατακρίνῃ ~~τοὺς~~ τοὺς ἀγύρτας καὶ ἐλεγκτάς, ἀλλὰ θὰ οἰκτείρῃ συνάμα καὶ τοὺς τυφλωθέντας, ἕνεκα μικροπρεπείας ἢ αἰρεσιακῆς πεισμονῆς, ἢ αἰσχροῦ συμφέροντος.

Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ 1885

Ἠλίας Ζερβὸς Ἰακωβάτος

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Εἷς Μαχδῆς κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα.

Ὁ προφήτης Μανσούρ, Σχεΐχης Ὀγλάν-Ὀολό.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Α΄.

Περὶ τὸν Μάρτιον τοῦ 1785 ἔφιππός τις περιηγητής, ἄνευ συνοδίας, εἰσήρχετο εἰς Ἀμαδίαν, πόλιν τοῦ Κουρδιστάν. Ὁ περιηγητὴς οὗτος εἶχε συμμετρικὸν τὸ ἀνάστημα, εὐγενικὸν τὸ βάδισμα, εὐρὺ τὸ μέτωπον, ζωηροὺς καὶ γλυκεῖς τοὺς ὀφθαλμούς, φαιὰν τὴν κόμην ἐπιμελημένως κεκαρμένην, μελανὸν καὶ κοντὸν τὸν πώγωνα. Ἡ στολή του ἦτο ἐσθὴς λευκὴ ἐξ ἐρίου, ἐσφιγμένη περὶ τὴν ὀσφύν, σανδάλια ἐκ κιτρίνου μαροκινοῦ, καὶ σαρίκιον πράσινον, ἐπιτρεπόμενον εἰς μόνους τοὺς διαδόχους τοῦ Μωάμεθ. Ἔφθασεν ἀκριβῶς κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Ραμαζανίου, μηνὸς ἱεροῦ καὶ αὐστηρᾶς νηστείας τῶν Μουσουλμάνων.

Ἑκάστην παρασκευήν, παρετήρουν οἱ πιστοὶ μετ' ἐκπλήξεως εἰς τὸ Τζαμίον τὸν ἄγνωστον αὐτὸν ξένον, προσευχόμενον [illegible] τοῦ τάπητος καὶ κτυπῶντα μίαν σφοδρῶς τὰ χείλη. Τὴν τρίτην [illegible] μεταξὺ ἐκ τοῦ μιναρέ, προσεκάλει [illegible] εἰς προσευχήν, [illegible] αὐτὸν τὸν [illegible] γονατισμένον ἐπὶ τοῦ μανδύου του, μὲ τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Μέκκαν, καὶ ἱκετεύοντα μὲ φωνὴν ὑψηλὴν τὸν μέγαν προφήτην νὰ φανῇ ἵλεως πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἁμαρτωλούς. Πάντες δὲ μετὰ περιεργείας τὸν παρηκολούθουν. Ἡμέραν τινὰ ὁ Σεΐχης τῆς Ἀμαδίας ἠρώτησεν αὐτόν· „Τίς εἶσαι σύ, ὅστις παρακαλεῖς τόσον θερμῶς; — Εἶμαι, ἀπεκρίθη σοβαρῶς, ἀπεσταλμένος „ἀπὸ τὸν Μωάμεθ. Ὁ προφήτης παρετήρησε μετὰ θλίψεως, ὅτι ὅλοι οἱ „ἐδικοί του παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ ἁγίου βιβλίου του, καὶ ἕνεκα τούτου „θέλουν κολασθῇ· ἐπομένως μ' ἐπεφόρτισε νὰ τοὺς εἰδοποιήσω, ἵνα ἐπανέλ„θωσιν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, ἄλλως θέλει τοὺς τιμωρήσῃ (α).“ Ὁ σεβασμὸς τοῦ Σεΐχη καὶ τῶν κατοίκων δι' ἕνα πρέσβυν τόσον ἱερόν, κατέστη μέγας· τοῦτο περιέμενε καὶ ὁ ἄγνωστος. Λήξαντος τοῦ Ραμαζανίου, ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τοῦ Τζαμίου, καὶ ἐκήρυξε τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ μεταρρύθμισιν.

Τὸ νέον εὐαγγέλιον περιελάμβανεν [illegible] ἄρθρα.

„Ἰδὲ

(α) Αἱ λεπτομέρειαι αὗται, αὐστηρῶς ἀκριβεῖς, ἐλήφθησαν ἀπὸ τὸ Διπλωματικὸν Ἀρχειοφυλακεῖον τοῦ Τουρίνου, περιέχοντος τὰ Ἀπομνημονεύματα καὶ τὴν Ἀλληλογραφίαν τοῦ Προφήτου Μανσούρ.

„Αὐτά, ἔλεγε, τί ὀφείλετε νὰ πιστεύητε, καὶ τί νὰ πράττητε, ἵνα σωθῆτε.

„αον: Ὀφείλετε νὰ πιστεύητε εἰς ἕνα μόνον Θεόν, καὶ νὰ τὸν λατρεύητε ἐν πνεύματι μόνῳ· πᾶσα ἐξωτερικὴ λατρεία προσβάλλει αὐτόν.

„βον: Ὁ Θεὸς εἶναι εἷς καὶ ἀδιαίρετος· Τριὰς δὲν ὑπάρχει.

„γον: Ὁ Χριστὸς ἦτο ἄνθρωπος δίκαιος καὶ ἅγιος, ἁπλοῦς προφήτης ὡς εἶμαι καὶ ἐγώ.

„δον: Οἱ καλοὶ θέλουν ἀνταμειφθῆ, καὶ οἱ κακοὶ θέλουν τιμωρηθῆ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὄχι ἐν τῇ αἰωνιότητι.

„εον: Αἱ εὐχαριστήριοι πρὸς τὸν παντοδύναμον προσφοραί, εἶναι ἀσεβεῖς.

„ϛον: Πάντες οἱ ἄνθρωποι σώζονται, ὁποίας τινὸς τῶν θρησκειῶν.

„ζον: Ἡ ἀπόλαυσις τοῦ παραδείσου, εἶναι ἡ αἰώνιος ζωή, ἀπηλλαγμένη ἀπὸ δεινά.

„ηον: Ὁ κόσμος ἔλαβε μὲν ἀρχήν, πλὴν δὲν θέλει ἔχει καὶ τέλος.

„θον: Οἱ Ἡγεμόνες καὶ Βασιλεῖς παριστάνουν τὸν Θεόν, ἐὰν ἦναι τοιοῦτοι, ὁποῖοι ὀφείλουν νὰ ἦναι πραγματικῶς.

„ιον: Ἡ μοιχεία εἶναι ἔγκλημα βαρύτατον.

„ιαον: Ἡ πορνεία δὲν εἶναι ἁμάρτημα.

„ιβον: Ὁ ἄδικος φόνος τιμωρεῖται καὶ παρὰ Θεοῦ καὶ παρὰ ἀνθρώπων.

„ιγον: Ἡ [illegible] δὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἀλλ᾽ ὑπάρχει κατὰ τοῦ φυσικοῦ νόμου.

„ιδον: Ἡ κλοπή, ἐκτὸς ἀπολύτου ἀνάγκης, εἶναι ἁμάρτημα.

„ιεον: Τὸ βάπτισμα καὶ ἡ περιτομὴ εἶναι τελεταὶ γελοῖαι.

„ιϛον: Τὰ ἀφιερώματα εἰς ὅλας τὰς θρησκείας, εἶναι τολμήματα ἀξιόποινα.

„ιζον: Ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης, ὁ Σεχ-ὴλ-Ἰσλὰμ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ Σέριφος τῆς Μέκκας, εἶναι τρεῖς ἐπίσημοι ἀγύρται.

„ιηον: Ἡ αὐτοκτονία ἐπιτρέπεται εἰς τινας περιστάσεις.

„ιθον: Ὁ ἐλλείπων ἀπὸ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του, πράττει βαρύτατον ἁμάρτημα.

„κον: Οἱ ἄνανδροι, οἱ ὀκνηροὶ καὶ οἱ φιλάργυροι, πρέπει νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὰ πλήθη καὶ τὰ ἀξιώματα, καὶ νὰ καταδικάζωνται εἰς βάναυσα ἔργα.

„καον: Ἡ ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ μοιχὸς πρέπει νὰ λιθοβολῆται.

„κβον: Ἡ νεᾶνις δύναται νὰ διαθέσῃ καθ᾽ ἀρέσκειαν τὸ σῶμά της.

„κγον: Ὁ φόνος τοῦ προδότου εἶναι πρᾶξις ἁγία.

„κδον: Ὀφείλομεν προσπαθοῦντες νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, καὶ τὸν πλησίον μας ὡς ἡμᾶς αὐτούς."

θ΄

Ὁ νέος προφήτης τῶν ἰδεῶν ἐσυμπέρανε· ἐλάμβανε τὸ καλὸν ὅπερ εὕρισκεν αὐτό, εἰς τὸν χριστιανισμόν, τὸν Ἰσλαμισμόν, τὸν Ἰουδαϊσμόν, τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὸν Θεϊσμόν. Ἤθελεν ἀκολούθως λοιπὸν [illegible] ν' ἀποδώσῃ τις εἰς τὸ νέον αὐτὸ εὐαγγέλιον βαρύτητα φιλοσοφικὴν ἢ θρησκευτικήν, ὅπως ἠδύνατο ὑπάρξει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἰδίου ἀνθρώπου. Ἅπαντα τὰ ἄρθρα, μ' ὅλην τὴν φαινομενικὴν ἀσυναρτησίαν των, ἦσαν ἐντελῶς συγκεκριμένα, ὅπως διατηρῶσι τὰ κλασικὰ ἴχνη τοῦ μυστηριώδους [illegible].

Οἱ κάτοικοι ὅμως τῆς Ἀμαδίας ἐδίσταζον νὰ τὰ παραδεχθῶσι ὅτε ἦσαν εἰς αὐτούς, ὅτι ἤθελε γραφῇ καὶ μεταφερθῇ τὸ νέον κήρυγμα εἰς τοὺς ἐθνικοὺς διὰ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἀποστόλων, καὶ ὅτι ἐκεῖνοι μόνοι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τιμωρήσωσι τοὺς ὁμιλοῦντας ἁμαρτωλοὺς διὰ τῶν ὅπλων, ἅτινα ἤθελεν ἀποστείλῃ ὁ Μωάμεθ. Καὶ [illegible] μετά τινας ἡμέρας τέσσαρες ἄγνωστοι, ἔφθασαν λαθραίως ἐκ Σινώπης, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν [illegible] κιβώτια ὅπλων καὶ πολεμοφοδίων, ἀγορασθέντων ἐν Εὐρώπῃ. Τίνες δὲ ἦσαν οἱ ἀπόστολοι τοῦ προφήτου. Εἷς Πέρσης, Σαΐδ Ἀβίβ καλούμενος, ἕτερος [illegible] τῆς Χριστουπόλεως ([illegible]), εἷς Ἄγγλος, [illegible], εἷς Ναπολιτάνος, [illegible] Ραφλιάνος καὶ εἷς Γερμανός, Σαμουὴλ Γολδενβεργ.

Διενεμήθησαν παραχρῆμα τὰ ὅπλα εἰς τοὺς μᾶλλον φανατικούς, οἵτινες ὅμως δὲν ἦσαν καὶ πολυάριθμοι, μόλις ἀνήρχοντο εἰς 97. Ὁ Ἰσχοβιώτης διήρεσεν αὐτοὺς εἰς τέσσαρας λόχους, τοὺς ὁποίους κατέταξεν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν τεσσάρων ἀγνώστων φίλων του. Ἑκατὸν ἀγύρται φανατικοὶ ὥδευον πρὸς κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς τὴν Εὐρώπην τοῦτο κίνημα ἤθελε καταλήξῃ εἰς γελοιογραφίαν. Ἀλλ' εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἰσλάμ, ἡ ἀπόπειρα μετεβλήθη ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν εἰς δρᾶμα παριστανόμενον ὑπὸ ἑκατὸν χιλιάδων ὑποκριτῶν.

Τῇ 20 τοῦ Ἀπριλίου 1785, ὁ προφήτης καὶ οἱ ἀπόστολοί του ἐγκατέλειψαν τὴν Ἀμαδίαν. Εἰς τὴν Ζακώ, πρῶτον αὐτοῦ σταθμόν, ἀφοῦ συνήθροισε τοὺς κατοίκους καὶ ἐξέθεσε τὴν ἀποστολήν του, ἀνεγνώρισαν εἰς αὐτοὺς καὶ τὸ νέον εὐαγγέλιον. Ὅσοι δὲ τὸ παρεδέχθησαν, συνετάχθησαν μετ' αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀποποιηθέντες ἢ ἀντιταχθέντες, ἐπέρασαν ἐν στόματι μαχαίρας. Ἀκολούθως ἐκυρίευσε

τὰς

τὰς πόλεις Ζαπὲρ, Ικεμὲρ, Κιλδὲρ, Τσουλί καὶ Ταλιβάν. Παντοῦ δὲ εὗρεν τὴν αὐτὴν εὐαγγελικὴν μέθοδον. Ὅσοι ἐφοβίζοντο ὑπὸ τῶν ὁπλιτῶν, ἀμέσως κατεγράφοντο, οἱ δὲ ἀμετάπειστοι κατεσφάζοντο. Οἱ πλεῖστοι ὅμως ὑπετάσσοντο εἰς τὸν νέον προφήτην. Ὅταν δὲ τέλος ἀφίχθη ἐνώπιον τῆς πόλεως Βίτλης, ὠχυρωμένης ὑπὸ 20 χιλιάδων κατοίκων, ἠρίθμει χιλιάδας τινὰς ὀπαδῶν. Τό, κατὰ Βυζάν, φρούριον τῆς πόλεως ταύτης ἱδρύετο ἐπὶ ἑνὸς ἀποκρήμνου βράχου, τοῦ ὁποίου ἡ προσέγγισις ἦτο δυσκατόρθωτος. Εἰς αὐτὸ εὑρίσκετο ὁ Πασᾶς μετὰ 500 στρατιωτῶν τακτικῶν· [illegible] διὰ τὸν [illegible], [illegible]. Η ὕπαρξις διαγωγὴ τοῦ προφήτου ὑποχρέωσε τὸν πασᾶν νὰ ὑπερασπισθῇ· ὠχύρωσε τοὺς προμαχῶνας τῆς πόλεως μὲ τοὺς ἀνδρειοτέρους κατοίκους· τὸ δὲ φρούριον ἐνεπιστεύθη εἰς τοὺς τακτικοὺς στρατιώτας. Μάταιαι προσπάθειαι! αἱ φανατικαὶ συμμορίαι ἐκυρίευσαν ἐξ ἐφόδου τὴν πόλιν· καὶ ὁ νικητὴς πρὸς παραδειγματισμόν, ... καὶ ἀπηγχόνισαν τὸν πασᾶν τοὺς ἀξιωματικοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς προκρίτους τῆς Βίτλης, παρέδωκε δὲ αὐτὴν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν στρατιωτῶν του.

... τῆς Μούσχ ... ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς πόλεως. Τὸ πλῆθος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ προφήτου προσέπιπτον ἐνώπιόν του· αὐτὸς δὲ τὰ διεβεβαίωνε περὶ τῆς εὐνοίας του, ἐχαρίζετο εἰς αὐτὰ τὰς εὐλογίας του καὶ τὰ [illegible]. Ταυτοχρόνως ὅμως ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὰ ὅτι ὄφειλον νὰ παράσχωσι τροφὰς εἰς τὸν στρατόν του, καὶ ὅτι ὅλοι οἱ νέοι ἀπὸ τοῦ 20οῦ μέχρι τοῦ 30οῦ ἔτους, ὄφειλον νὰ συνταχθῶσιν εἰς τὸν στρατόν του. Οἱ Ἀνατολῖται δὲν πιστεύουσιν εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἰσχυροτέρου. Ὁ προφήτης εἶχεν ἐμπνεύσει τόσον τρόμον, ὥστε μετὰ τὴν εἰς Μούσχ εἴσοδόν του, κατέστη ὁ μόνος δεσπότης τοῦ Κουρδιστάν.

Τότε ἔστρεψε τὴν προσοχήν του πρὸς τὸ Ἐρζερούμ, πρωτεύουσαν τῆς Ἀρμενίας, τὴν ὁποίαν προὐτίθετο νὰ κάμῃ σταθμὸν γενικόν. Ἡ ἰδέα αὕτη καταμαρτυρεῖ τὴν θαυμασίαν ἱκανότητα αὐτοῦ τοῦ αὐτοσχεδίου στρατηγοῦ. Τὸ Ἐρζερούμ εἶναι ἡ ἀφετηρία τῶν ὁδῶν τοῦ Βάν, τῆς Τραπεζοῦντος, τοῦ Τίφλις, καὶ τῆς Σίβας. Πρὸς ἀπόσπασιν ὅμως τῆς ἀκροπόλεως ταύτης ἐσπεύσθη νὰ προμηθεύσῃ καὶ αὐξήσῃ τὰς συμμορίας του. Παρεσκευάσθη ὅθεν τὴν πρὸς τὸ Ἐρζερούμ

ὄρη εὐθείας ὁδῷ, διευθύνεται πρὸς ἄρκτον παραπλεύρως τῆς λίμνης τῆς Βάν· καταλαμβάνει τὴν Λίζαν, τὸ Ἀκλάτ, τὸ Μαλασχίρ, τὸ Καλοβάτ, τὴν Τιζὶλ καὶ Ποσίν· φθάνει τέλος καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ῥωσοπερσικῶν μεθορίων Ἀκαλζίκ. Ἡ πόλις αὕτη ἠρίθμει 30,000 κατοίκους· τὸ φρούριον ἦτο πρώτης τάξεως μὲ σημαντικὸν πυροβολικόν, καὶ φρουρὰν 5,000 ἀνδρῶν. Τοιαύτη ἦτο τότε ὡς εἶναι καὶ σήμερον ἡ Ἀκαλζίκ. Ὁ πασᾶς αὐτῆς ἠρνήθη νὰ ὑποταχθῇ· ὁ προ-σήμερον [illegible] μετὰ δεκαήμερον τάφρον, ἐτάραξε τὴν ἔφοδον. Ἡ Ἀκαλζὶκ ἐκυριεύθη ὡς ἡ Βίτλις· ὁ πασᾶς καὶ οἱ ἀξιωματικοί του ἀπηχονίσθησαν, οἱ ἐξομόσαντες κατεγράφησαν, οἱ ἀμετανόητοι ἐσφάγησαν, καὶ ἡ πόλις ἐλαφυραγωγήθη καὶ ἐπυρπολήθη· ἐπὶ δὲ τῶν καπνιζόντων ἐρειπίων της, οἱ ἐνθουσιασμένοι ἅρπαγες, ἀνεκήρυξαν τὸν ἀρχηγόν των Μανσὼρ (ὁ νικηφόρος).

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ταύτης, [illegible] περίπου, οἱ ἐθελονταὶ συνήχθησαν ἐκ τῆς Μιγγρελίας, τῆς Κιρκασίας καὶ ἄλλων γειτονικῶν χωρῶν. Ὁ Μανσὼρ ἐπιθεωρήσας 40,000 ἄνδρας ἱκανῶς μὲν ὡπλισμένους, ἀλλὰ ἀπειθαρχήτους, ἐπανέλαβε τὴν [illegible] ὁ πασᾶς τῆς πόλεως ταύτης [illegible] ἦτο πλέον κύριος τῆς φρουρᾶς [illegible] συνθηκολογήσῃ μετὰ τῶν [illegible] ἀπεσταλμένων [illegible]. Ἤνοιξε λοιπὸν τὰς πύλας αὐτῆς εἰς τὸν νικητήν, ὅστις ἐσεβάσθη μὲν τὴν πόλιν, ἀλλὰ ὑπέβαλεν αὐτὴν εἰς βαρεῖαν φορολογίαν πολέμου. Οἱ κάτοικοι ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐπισκευάσωσι καὶ ἐνδυναμώσωσι τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον ὠχυρώθη μὲ τὰ τηλεβόλα τῶν ἁλωθεισῶν πόλεων Βίτλις καὶ Ἀκαλζίκ. Ὁ Μανσὼρ ἔπεμψε τὸν Θεβενόλε εἰς Γαλλίαν, τὸν Γολδσμεβερ εἰς Αὐστρίαν, καὶ τὸν Ῥιβαλιέρον εἰς Ἀγγλίαν δι' ἀγορὰν τηλεβόλων, πυροβόλων καὶ ὅπλων· ἔγραψε καὶ πρὸς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ φίλους του, νὰ μισθώσωσι διὰ λογαριασμόν του, μηχανικοὺς στρατιωτικοὺς καὶ χύτας· αὐτὸς δὲ ἐπιτήδειος, πρῶτος ἐμηχανεύθη νὰ χύσῃ τηλεβόλα ὀρειχάλκινα, μετακομιζόμενα ὑπὸ ἡμιόνων. Ἐπὶ τέλους ἠσχολήθη εἰς τὴν τάξιν καὶ διοργάνωσιν τοῦ στρατοῦ του, ὃν διωργάνωσε κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τύπον· ἐσχημάτισε λόχους, ἴλας, συντάγματα, μοίρας· ὠνόμασε λοχίας, ὑπολοχαγούς, λοχαγούς, συνταγματάρχας, στρατηγούς. Ἡ ταχεῖα ἀρχή του

προέβαλλε τὰς ἀγρίας ἐκείνας φαντασίας εἰς τὰ γυμνάσια Φριδερίκου τοῦ Β΄. Ἀλλ' ὅμως τὰ ὁ Μανστὴρ δὲν ἀπεκρύπτετο πάντοτε. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἀναπας προσκαλέσας ἐνώπιόν του ἀξιωματικόν τινα ἐπέπληξε μὲν αὐτὸν ἠπίως, ὅτι ἐξέλεξε κόρην καὶ ἀπέλιπεν τῶν αἰχμαλώτων, πλὴν μετ' ὀλίγον ὑπομειδιῶν, διέταξε καὶ τὸν ἀπηρνήσανα. Εἰς ἑτέραν περίστασιν ἐπεζήτησεν αὐτὸς ὁ ἴδιος αἰχμάλωτόν τινα Τοῦρκον, καὶ ἔπειτα ἐπαρακάλεσε διὰ τὸ μεταμανίαν του, διότι δὲν ἐπεστάθησαν τὰ φήμας τῆς εἰρήνης κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ νέον νόμον ὡρισμένον τόπον.

"Συνθεὶς τις διπλωματικὴ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν αὐλὴν τοῦ Τορίνου, προσθέτει." Ὁ προφήτης αὐτὸς εἶναι ἐπιτήδειος φυσικὸς καὶ ἠθικὸς λεγομένης καθὼς μάχην κηρύξῃ πάντα ἢ ἐξ ἰσότητος· μέρος τῶν νικητῶν „τὸ διακρατῇ εἰς ἐργασίας, ἢ αἰφνιδίως ἐπισκέψεως ἐν τῷ στρατοπέδῳ. „Πρόσωπον ἐξαίρεσις τῆς ἡμέρας. Ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου παραδίδει μόνας „τὰς ὡραίας αἰχμαλώτους, ὅπως τὰς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ αἶσχος τῆς ἀγορᾶς, „διότι αὐτὸς ἀποστρέφεται τὰς γυναῖκας· θεωρεῖ αὐτὰς ὡς ὄντα ἀλλότρια, παράξενα καὶ ἐλλειπῆ. Δι' αὐτὸ βλέμματος κρίνει τὸν ἄνθρωπον χωρὶς ποτὲ νὰ ἀπατηθῇ. Εἶναι φύσει καλός. [illegible] „ [illegible] κατὰ [illegible] καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν ἀκαμπτος ἐναντίον [illegible], τῶν ἀπίστων καὶ τῶν „ὑβριζόντων τὸ προφητικόν ἀξίωμα του."

Ἡ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεία δὲν ἦτο πλέον σχέδιον χιμαιρικὸν διὰ τὸν δεσπότην τοῦ Κουρδιστὰν καὶ τῆς Ἀρμενίας. Ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀνήκουστος εὐτυχία, δι' ὧν ἔχουν στεφθῇ αἱ πρῶται του ἐπιχειρήσεις, δὲν ἄφησαν πλέον ἀμφιβολίαν καὶ ὡς πρὸς τὴν ὁριστικὴν ἐπιτυχίαν του, ἂν ἐπέμενε. Πλὴν τίνας λόγους τὸν παρώτρυνον νὰ γίνῃ ὁ σύμμαχος τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Ῥώσων; — Σύμφωνα τὰ χρυσᾶ ἐπιχειρήματα τῆς Πύλης, καὶ ἡ ὑπόσχεσις του νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡγεμὼν ἀνεξάρτητος ἐπὶ τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας ἤθελεν ἀρπάσῃ ἀπὸ τοὺς Ῥώσους. Ὁπωσδήποτε ὅμως ἔχουσι τὰ τοιαῦτα ὁ Μανσὼρ ἐπεφορτίσθη νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Γεωργίαν, προστατευομένην ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας δυνάμει τῶν συνθηκῶν τοῦ 1774 καὶ 1784.

Ἀκολουθοῦσα ἡ Β΄ ἐπιβαλλοῦσα τὴν προστασίαν της ἐπὶ τῆς Γεωργίας, τῆς Κιρκασσίας καὶ τῆς Μιγγρελίας, ὡρμήθη προσάπτουσα ἐπὶ τὴν γενναίαν ἰδέαν του νὰ καταργήσῃ τὸ διὰ

Πατρ=

Γεωργιανὰ κοράσια ἐμπόριον τῶν δούλων. Ἐντεῦθεν προέκυπτον οἱ ὑποδουλοι χαρεμιοῦ καὶ ἡ γυναικεία Γεωργιανὴ [illegible], τρεφομένη καὶ παχυνομένη μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Κορανίου ἀπὸ τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων. Τὸ Τίφλις ἕδρα σήμερον τοῦ γενικοῦ Διοικητοῦ τοῦ Καυκάσου, ἦτο ἀκόμη πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν, ἡ μεγάλη ἀγορὰ τῶν δούλων. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὰ αἰσχρὰ ἐκεῖνα ὄντα δὲν ἐκτίθενται πλέον, διότι δὲν ἤθελε τὸ ἐπιτρέψῃ ἡ Ῥωσσία, πλὴν εἰς τὸ Τίφλις γίνονται αἱ προπλάσεις καὶ ἀπὸ τὸ Τίφλις μεταφέρονται εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Ἀσίας. Τὸ χαρέμι πῶς εἶναι δὲν θεωρεῖται πλῆρες, ἐὰν δὲν περιλαμβάνῃ μίαν τοὐλάχιστον Γεωργιανὴν ἢ μίαν Κιρκασίαν.

Ὁ Μανσὸρ ἀναγνωρίζει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του ὅτι ἡ δουλεία εἶναι πρᾶγμα τερατῶδες, πλὴν ὤφειλε νὰ ἐπιτρέπῃ αὐτήν, ὅπως διατηρῇ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν φανατικῶν, οἵτινες τὸν περιεκύκλουν, καὶ τῶν Γεωργιανῶν, τοὺς ὁποίους ὡδήγησεν εἰς ἐπανάστασιν. Περιττὸν δὲ προσθέτω" ὁ νέος νόμος μου ἀντέγραψε τὸ Ε' κεφάλαιον τοῦ Κορανίου.
„= Σὺ δικαιοῦσαι νὰ πάρῃς τέσσαρας γυναῖκας, καὶ νὰ ἀγοράσῃς καὶ παλλακίδας ὅσας δύνασαι νὰ διατηρῇς =."

Ἀναχωρῶν ἀπὸ τὸ Ἔρζερουμ ἐπὶ κεφαλῆς 40,000 ἀνδρῶν, διευθύνθη πρὸς τὸ Κάρς, θέσιν πρώτης τάξεως, ἀμφισβητηθεῖσαν εἰς τοὺς Ῥώσους λίαν ζωηρῶς κατὰ τὸ 1877. Τὸ φρούριον δὲν εἶχε βεβαίως τότε τὴν αὐτὴν σημαντικότητα, ἣν ἔχει σήμερον, διότι μετὰ ἓξ ὡρῶν βομβαρδισμὸν ἐκυριεύθη. Ἐξασφαλίσας οὕτω τὴν ὀπισθοφυλακήν ὁ προφήτης δὲν ἐδίσταζε πλέον νὰ διέλθῃ χώρας ἀνωμάλους καὶ ὀρεινάς, ἀγούσας πρὸς τὸ Τίφλις. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Γεωργίας Ἡράκλειος ἐπέτυχεν ἀπὸ Αἰκατερίνην τὴν Β' μίαν ἐπικουρίαν ἐκ δέκα χιλιάδων ἀρχαίων στρατιωτῶν. Βέβαιος δὲ περὶ τῆς νίκης, περιέμενε τὸν Μανσὸρ εἰς τὰ τελματώδη πεδία τοῦ Κύρ. Οἱ μαχηταὶ ἦσαν ἰσάριθμοι, συγκείμενοι ὡς ἔγγιστα χιλιάδας ἑκατέρωθεν. Μετὰ τριήμερον πάλην, ὁ στρατὸς τοῦ Ἡρακλείου κατεστράφη ἐντελῶς· 22,000 νεκροὶ καὶ τραυματίαι ἐκάλυπτον τὸ πεδίον τῆς μάχης, καὶ 10,000 ᾐχμαλωτίσθησαν. Οὗτοι ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ προφήτης καταλαβὼν τὰ ἀνάκτορα τοῦ Τίφλις, παρέδωκε τὴν πόλιν εἰς τὸν στρατόν του. Εἰς μίαν ἐπιστολήν, ἣν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης διεύθυνε πρὸς τὴν οἰκογένειάν του, ὑπογράφεται Σχεὶκ-Ὀσμὰν-Ὀγλοῦ, τέ-

τίτλος νέος ἀγνώστου σημασίας. Ἕτερος δὲ Ἡγεμὼν τῆς Γεωργίας, ὁ Ἡγεμὼν τῆς Γουρίας, ὑπεσχέθη χαρακτῆρα, ἀπαιτήσας τὴν προστασίαν τοῦ νικητοῦ. Ὑπεχρεώθη ὅμως νὰ πληρώσῃ 1200 φλωρία (ἕκαστον φλωρίον ἰσοδύναμον μὲ 1500 φράγκα) καὶ νὰ δίδῃ ἐτησίως 3,000 δού-λους ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν. Οἱ Γεωργιανοί, οἱ Τάρταροι, οἱ Ἀρμένιοι ἐφρόντισαν ταχέως νὰ καταγραφῶσιν. Ὁ Μανσοὺρ ἐκήρυξεν αὐτὸς ἐκ τῶν ἀπολογιῶν τῆς Τιφλίδος· ἀνέδειξε νέους ἀξιωματικοὺς διὰ τὸν στρατόν του, ὅστις ἀνήρχετο πλέον εἰς 80,000 ἄνδρας.

Ἡ Πόλη ἐνόμισε ὀλίγον ἀργά, ὅτι ἀνάπτεται τὸ πῦρ εἰς τὸν γείτονα, κινδυνεύει νὰ τὸ ἴδῃ ἐπεκτεινόμενον καὶ εἰς τὸν ἴδιον οἶ-κόν της. Ὁ προσταθείς(?) τῆς προνοίας, ἀνεγνώριζε εἰς ἀσυμπ-θιστὸν σύμμαχον, τοῦ ὁποίου αἱ ἀξιώσεις ηὔξανον εἰς ἑκάστην νί-κην. Ἐφρόντιζε μόνον νὰ καταστρέψῃ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ προφήτου, ἀφοπλίσῃ τὰς φιλοδοξίας. Ἀλλ' ὁ Μανσοὺρ ἠσχολεῖτο μετὰ προ-σοχῆς τὰ ἄδικα κινήματα τῆς ἐχθρᾶς φίλης του. Τρεῖς ὑπάλληλοι τῆς ἐστάλησαν εἰς τὸ Τίφλις, ἀπεστάλησαν ... ταχυδρόμος εἰς Κωνσταντινούπο-λιν, καὶ ἕνα εἰς Σμύρνην πρὸς τοὺς φίλους του Εὐρωπαίους. Ἡ Πόλη εἰς ἀπάντησιν ἀπέστειλε ἕνα πρέσβυν τὸν ὁποῖον ὑπεδέχθη εἰς Ναχι-τσεβάν. Ὁ προφήτης ἤλεγξεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πρέσβεως τὴν ἀπι-στίαν καὶ προδοσίαν τῆς Πόλης, ἀπεφάσισε δὲ τοῦ κοινοποιήσῃ ὅτι ἤθελε μεταχειρισθῇ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν ἀπάντησιν εἰς Κωνσταντινού-πολιν.

Ἡ δραστηριότης αὕτη τοῦ αὐτοσχεδίου στρατηγοῦ, διήγειρε πάντοτε τὴν ἐκ-πληξιν· αἱ τελευταῖαι πρὸς τὴν μεγάλην ἐκστρατείαν ἑτοιμασίαι ἐτε-λειώθησαν ἐντὸς ἑνὸς μηνός. Ἀνάγνωσμα δὲ αὐτῶν εἰς τοὺς στρατιώ-τας του διὰ τῆς ἀκολούθου ἰδιογράφου του προκηρύξεως.

„Ὁ θεὸς ηὐδόκησε νὰ μὲ διατάξῃ

„Ὕπαγε, ὦ προφῆτα Μανσούρ, νὰ ἀναγγείλῃς εἰς ὅλους τοὺς ἀμαρ-τωλοὺς τὴν ἐπικειμένην καὶ αὐστηρὰν τιμωρίαν του. Ἐὰν ἀρνηθῶ-σι νὰ ὑπακούσωσι, θέλει περάσῃ ἐν στόματι μαχαίρας. Αὐτὸς ὅμως ὁ αὐτὸς τὰς ὑψηλὰς ἀληθείας· ὑποχρεωμένοι νὰ διανέμωσι εἰς τοὺς πτω-χοὺς μέρος τῶν κτημάτων, ἅτινα κατέχουσι τῆς ἀγαθότητός μου.

„Τοιουτοτρόπως μοὶ ὡμίλησεν ὁ Θεός.

„Σεῖς, ὦ πιστοί μου, σεῖς ἐπιστεύσατε εἰς ταῦτα καὶ μὲ ἠκολουθή-σατε εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν· ἀλλ' ὑπάρχουν ἔτι πολλοί, οἵτινες δὲν θέ-

θέλην νὰ σπεύσωσιν. Οἱ ἴδιοι ἀρχηγοί, οἱ ὀνομασθέντες ὑπὸ τοῦ Μα-
μεθ, ἀμφιταλάντευσαν τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. Οἱ πασάδες, οἱ ἐφένδαι, οἱ Βε-
ζύραι καὶ αὐτὸς ὁ Σουλτάνος, δὲν ἔχει πλέον πίστιν· ὁ Σεχ-ὑλ-Ἰσλὰμ
τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Σέριφος τῆς Μέκκας προδίδοντες τὴν πί-
στιν, ἠνώθησαν μὲ τοὺς ἀπίστους. „Ὅλοι αὐτοὶ πρέπει νὰ τιμωρηθῶσι. Σεῖς
θέλετε ἀναβιβάσει ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡγεμόνα πιστόν."
Οἱ Ὀσμανλῆδαι πρέπει μέχρι τοῦ τελευταίου νὰ ἐκπληρώσωσιν. Ὦ πιστοί, πρέ-
πει λοιπὸν νὰ πολεμήσητε ὑπὲρ τῆς πίστεως. Μάθετε ὅτι ὅσοι ἐγ-
κατέλειψαν τὰς οἰκογενείας των καὶ ἐθυσίασαν τὴν ζωήν, ἵνα ἀπο-
λυτρώσωσι τὴν σημαίαν τοῦ Θεοῦ, θέλουν καθέξει τὴν ὑψηλοτέραν
θέσιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Ἐκεῖ μόνον θέλουν ἀπολαύ-
σει τὰς αἰωνίας ἡδονάς, διότι αἱ ἀμοιβαὶ τοῦ Κυρίου εἶναι μεγαλο-
πρεπεῖς.

„Οἱ στρατιῶται ἅπαντες ὕμνησαν ὑψόνοντες τὰς χεῖρας."

Ὁ Μανσὼρ ὑπερβὰς τότε τὰ ὄρη τῆς [illegible] ὥ-
δευσε πρὸς τὴν Σίβαν. Ἡ ἀμηχανία τῆς Πόλεως ἔφθανεν εἰς τὸ ἔπα-
κρον. Δὲν ἐφοβοῦντο πλέον περὶ [illegible] κατὰ σκύλων χριστιανῶν,
ἀλλὰ περὶ ἐπαναστατικῆς στρατολογίας. Οἱ Ὀθωμανοὶ [illegible]
ὤφειλον νὰ πολεμήσωσι [illegible] ἤξευρον ὅτι ἦσαν αἰμό-
νοι ἀληθεῖς [illegible] τοῦ Κορανίου. Ἀλλὰ λοιπὸν ἐσκέφθη, ὅτι τὸ κα-
ταλληλότερον μέσον, ὅπως ἅπαξ διὰ παντὸς ἀπαλλαγῇ ἐκ τοῦ προ-
φήτου, ἦτο νὰ τὸν ἀγοράσῃ. Μία πρεσβεία ἐφοδιασμένη νὰ ζητήσῃ
τὴν φιλίαν τοῦ Μανσώρ, ἀνεχώρησε διὰ τὸ στρατόπεδόν του. Ὁ καθαυτὴ-
τὴς ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τοὺς ἀπεσταλμένους, ἔλαβεν εὐαρέστως τὰ δῶρα
τῆς Α. Ὑψηλότητος, πλὴν ἐτήρει πάντοτε ἐνθουσιαστικὴν περίσκεψιν·
ἀπηγόρευσεν εἰς αὐτοὺς ῥητῶς πᾶσαν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν στρα-
τιωτῶν του, ὡς ἠρνήθη νὰ τοὺς δεχθῇ καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του.

Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς Πόλεως, ἐξαπέλυσε τὴν
πορείαν του εἰς τὴν Σίβαν, καὶ στραφεὶς πρὸς μεσημβρίαν, διευθύν-
θη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν Σμύρνην. Τὸ Διβάνιον ἀπελπισμένον, ἔστει-
λε δευτέραν πρεσβείαν, συγκειμένην ἐκ τοῦ Καπιτσὶ-πασᾶ καὶ ἑνὸς ἐ-
φένδη. Οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπαρουσιάσθησαν μὲ πλήρεις τὰς χεῖρας· ὁ δὲ
προφήτης ὅμως μὲ αὐτοὺς [illegible] συνδιαλέξεις [illegible] περιποιητι-
κῶς· ὁ ἐφένδης [illegible] ἐκλαβὼν ὡς ἀληθῆ τὴν [illegible] τοῦ-
νου·

ποιεῖ τοῦ νικητοῦ, ὕψωσε τὴν φωνὴν ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου· ὁ δὲ
Μανσούρ, διαρρήξας τῆς συνδιαλέξεως, διέταξε καὶ τὸν ἀπηγχόνισαν
ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ Πρέσβεως, ἀπειλήσας καὶ ὡς τελευταίαν ἀνταπόδο-
σιν, νὰ μεταπέμψῃ τέλος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν κεφα-
λὴν τοῦ ἀτυχοῦς συνεταίρου.
Ἡ Πύλη κατέπιε τὴν ὕβριν, καὶ χωρὶς νὰ δυσθαρρυνθῇ ἀπέ-
στειλε τρίτην πρεσβείαν. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς τῶν ἱεροσπόλων ἐπέ-
τυχε νὰ συνομολογήσῃ συνθήκην συμμαχίας ἀμυντικῆς καὶ ἐπι-
θετικῆς, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ μεταφέρῃ ὁ Μανσοὺρ τὸν πόλεμον κα-
τὰ τῶν Ῥώσσων. Τὸ χρυσίον ὅλον τῆς Τουρκίας δὲν ἤθελε πο-
τὲ ἀρκέσῃ πρὸς ἐκτέλεσιν τοιούτων ἐπαγγελμένων, ἐὰν ὁ προφήτης
δὲν ἐβοηθεῖτο ὑπὸ τῶν τῆς Εὐρώπης φίλων του, ὅτι ἡ Γαλλία, Αὐστρία
καὶ Ῥωσσία, δὲν ἤθελον περιμείνῃ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως ὅπως παρεμβῶσιν. Ἐγκαταλείψας τότε τὸ Τσιάλ, ὅπου ἐστρατοπέ-
δευσεν, ἐπανῆλθε πρὸς τὸν Καύκασον ὅπως ἀναζωπυρήσῃ τὰς λε-
γεῶνας Ταρτάρους. Αἱ πρῶται του συμπλοκαὶ μετὰ τοῦ Ῥωσσικοῦ
στρατοῦ ἀπέβησαν ὅλαι ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ στρατηγὸς Ἀπραξὶν ἡττηθεὶς
αὐτὸς [illegible]
24,000, καὶ περιέμενε τοὺς 30,000 τοῦ προφήτου· ὅταν ὁ Ῥῶσσος
στρατηγὸς ἡττηθείς, ἀπεσύρθη ἐν ἀταξίᾳ ὑπὸ τὰ τηλεβόλα τοῦ
φρουρίου Κασγόρ.
4Ͻ(Ὁ Πρίγκηψ Ποτέμκιν, ὅστις ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ
Καυκάσου, ἐνίσχυσε παρευθὺς τὸν Ἀπραξίν. Τῇ 28 Ὀκτω-
βρίου 1786, οἱ δύο πολέμιοι παρετάχθησαν εἰς νέαν μάχην. Τὸ
Ῥωσσικὸν πυροβολικόν, ἐπιτυχέστερον χειριζόμενον, ἀπεφάσισε τὴν
νίκην· τὸ ὠχυρωμένον τοῦ Μανσοὺρ στρατόπεδον παρεβιάσθη καὶ
ἡ σημαία του ἐπάρθη· ὁ προφήτης περικυκλωθεὶς ὑπὸ μικροῦ ἀριθ-
μοῦ πιστῶν, κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον καὶ νὰ ριφθῇ
εἰς τὰς φάραγγας τοῦ Καυκάσου. Αἱ ἐχθροπραξίαι ἐν τέλει με-
ταξὺ Τούρκων καὶ Ῥώσσων, ἐπανελήφθησαν τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1787.
Παραχρῆμα ὁ ἀδάμαστος σύμμαχος ἐξελθὼν ἐκ τῆς κρύπτης του
μὲ νέας συμμορίας, εἰσέβαλεν εἰς τὰς χώρας κειμένας μεταξὺ
τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν ποταμῶν Τέρεκ καὶ Κουβάν, καὶ ἰδίως εἰς
τὸ μέρος τῆς Κιρκασίας, καλούμενον Μικρὰ Ἀβασία. Οἱ ὀρει-
νάτιοι οὗτοι λαοί, ὅτινες μισοῦν τοὺς Ῥώσσους, ἀνηγόρευσαν τὸν
Μαν-

Μανσούρ Βασιλέα αὐτῶν. Τὸ γεγονὸς ὅμως ἠρίθμη πλειοτέρας ἀκάν-
θας ἀπὸ ῥόδα· ἀδιάφορον· ἦτο πάντοτε ἓν χάραγμα. Αὐτὸ τὸ τετραετὲς
βασίλειον (1787-1791), ἄλλο δὲν ἐχρημάτισεν, ἢ μιὰ ἀδιάκοπος πόλεμος
κατὰ τῶν Ρώσσων καὶ τῶν Κοζάκων τοῦ Δόν.

Πλὴν ὁ ἀστὴρ τοῦ Μανσούρ ἤρξατο πλέον νὰ ὠχριᾷ. Οἱ Καβαρδαι,
οἱ Γεωργιανοί, καὶ οἱ Μιγγρελιανοί ἐγκατέλειψαν αὐτὸν διαδοχικῶς
καὶ ὑπετάσσοντο εἰς τὴν Ρωσσίαν. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1791 μόνοι οἱ
Κιρκάσσιοι ἔμειναν ἀκόμη πιστοὶ εἰς τὴν τύχην του. Ὁ Μανσοὺρ ἀπε-
φάσισε νὰ παίξῃ ὅλη (?) ... καταβὰς ἀπὸ τὰ ὄρη του μὲ 40,000
ὀπαδούς, κατέλαβε τὴν μεγάλην Ἀνάπαν. Ἔκαμε δὲ τὸ γενικὸν
αὐτοῦ στρατόπεδον εἰς τὴν Ἀνάπαν ἐπὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης, τὴν
ὁποίαν περιέζωσε μὲ ὀχυρὰν χάνδακα. Ὁ Ρῶσσος στρατηγὸς Γουδο-
βίτς πολιορκήσας διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης τὴν Ἀνάπαν, ἀπῄτη-
σεν, ὑποσχόμενος μόνον τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς, τὴν παράδο-
σιν τῆς πόλεως, ἣν ἠρνήθη ὁ Μανσούρ. Τότε 30,000 Ρῶσσοι ἔ-
καμαν ἔφοδον καὶ ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν καὶ τὸ φρούριον. Ἐπὶ
κεφαλῆς τῶν αἰχμαλώτων, οἵτινες ἐτέθησαν ἐνώπιον τοῦ νικητοῦ
[illegible] ὁ προφήτης Μανσούρ.

Ὁ Γουδοβίτς ἠθέλησε νὰ [illegible] τὸν ὑπερήφανον [illegible]
ζων εἰς Αἰκατερίνην τὴν Β΄, ἥτις [illegible] ἀσφαλῶς περὶ τῆς τύ-
χης του. Ἡ φίλη τοῦ Βολταίρου καὶ Διδερότ ἐδείχθη μεγαλόψυχος.
Μετεχειρίσθη τὸν αἰχμάλωτον, ὡς ἡ Γαλλία μετεχειρίσθη βραδύ-
τερον τὸν Ἀβδ-ἐλ-Καδήρ, μὲ τὸ σέβας, ὀφειλόμενον εἰς τὸ ἀ-
τυχὲς θάρρος. Ὑπεδέξατο αὐτὸν μετὰ τιμῆς, ὁρίσασα ὡς δια-
μονήν του τὴν μικρὰν πόλιν Σολοβέτσκην ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου,
καὶ συγχρόνως διέταξε μετὰ σπανίας γενναιότητος, νὰ χορηγῆ-
ται εἰς αὐτὸν ἐτησίως ἑκατὸν χιλιάδας φράγκα.

Τοιαύτη εἶναι ἐν κεφαλαίῳ ἡ ὀδύσσεια τοῦ προφήτου Μαν-
σούρ ἀπὸ τῆς ἐν Ἀμβάδῃ ἐμφανίσεώς του, μέχρι τῆς εἰσόδου του
εἰς τὴν Σολοβέτσκην. Ὁ ἄγνωστος ποιμὴν ἐπεχειρίσατο μετὰ 100
ἀνθρώπων τὸν πόλεμον ἐναντίον δύο μεγάλων Δυνάμεων, δὲν ἠ-
δύνατο νὰ εἶναι βεβαίως εἷς θεοφώτιστος φανατικὸς ἢ κοινὸς τυ-
χοδιώκτης. Τὸ ἔργον ἦτο τολμηρόν, ἀκόμη καὶ εἰς μεγαλοφυῆ-
νου, νὰ παίξῃ ἐπὶ ἁπλῆς ὅλον τὸ μέρος τοῦ ἀναμορφωτοῦ χωρὶς

νὰ

νὰ ἀσπασθῶσι τὸν πόδα ἐνώπιον τῶν ἀποσταθέντων αὐτὸν φανατικῶν, ἢ νὰ φανῇ σημεῖον, ἐξ οὗ νὰ διακρίνηται ὁ προφήτης ἀπὸ τῶν ἀπατεώνων. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἀναμορφωτὴς ἦτο τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, δὲν ἦτο ἤδη Μωαμεθανός; Ἐὰν τὸ πρόσωπον [illegible] τοῦ προφήτου ἐκάλυπτε τὴν μορφὴν ἑνὸς καθολικοῦ μοναχοῦ, ἑνὸς Δομινικανοῦ, φέροντος ὄπισθεν τὸ παρελθὸν περιπετειῶν, ἐφάμιλλον τοῦ Καζανόβα; — Ζητήματα νέα καὶ ἀποτελεσματικὰ μετ' ἐξακολουθοῦν νὰ τὰ [illegible].

Β΄.

Ὁ προφήτης Μανσὸρ Σχέϊχ Οὐσμάν-Οὐλό, ἦτο πραγματικῶς ὁ Πατὴρ Ἰωάννης Βαπτιστὴς Βοέττης ἐκ τῆς Τάξεως τῶν Ἀδελφῶν Ἱεροκηρύκων, ὅστις ἔλαβεν, ἀφῆκεν, ἐπανέλαβε καὶ τὸν θώρακα, καὶ τὸν τρίχινον χιτῶνα.

Ἡ τοσοῦτον αὕτη ἀνακάλυψις ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Ὀλλίνον, καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Τορίνου. Ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς εὗρεν εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Πιεμόντε ἐπιστολήν τινα διευθυνομένην ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Βίκτορος Ἀμεδαίου Γ΄ [illegible], ἐν ᾗ καὶ ὁ πατὴρ Βοέττης ἦτο γνωστὸς εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Σαρδηνίας [illegible] μυστικῆς ἀποστολῆς. Ἡ διπλωματικὴ αὕτη ἔκθεσις παρέχει σαφεῖς πληροφορίας περὶ τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν διαμονῆς τοῦ [illegible], ἀλλ' ἡ κυριωτέρα αὐτῆς ἀξία εἶναι ἡ ἀνακεφαλαίωσις τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Βοέττη. Μόλις ὁ [illegible] ἦτο ἔχων μίαν ὥραν, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὴν προσωπίδα τοῦ προφήτου, ἦτο ἡ νὺξ ἐντὸς τῆς σκηνῆς του, ὅτε ὅλοι οἱ φανατικοί του ἐκοιμῶντο. Τότε ἀφηγεῖτο ἐπὶ τοῦ χάρτου, αὐτὸ τοῦ ἀφέντ' ἐμπιστευ[illegible], τὸν παρελθόντα βίον του. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἦτο τόσον [illegible] αὐτὸν προσφιλές, ὥστε τὸ ἐφύλαττε ζηλοτύπως ἐντὸς τοῦ κιβωτίου τῶν [illegible]. Ἡμέραν τινὰ ὁ σφραγιδοφύλαξ αὐτοῦ, ὅστις ἦτο εἷς ἐκ τῶν τριῶν Εὐρωπαίων, οἵτινες τὸν περιεστοίχιζον, ἁρπάσας μίαν ἐκ τῶν ὡραιοτέρων Γεωργιανῶν αἰχμαλώτων του, διέφυγε συμπαραλαβὼν καὶ τὸ πολύτιμον κιβώτιον. Ἀφιχθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπώλησε τὸ χειρόγραφον καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα τοῦ προφήτου Μανσὸρ εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Βασιλέως τῆς Σαρδηνίας. Ἡ ἀφήγησις τοῦ Βοέττη ἔφθανε μέχρι τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1786, μέ-

χρι

τὰ ταῦτα ἐπίσημα διπλωματικὰ ἐπιστολαί, μνημονεύονται δὲ καὶ πολ-
λὰ πολεμικὰ κατορθώματα τοῦ περιφήμου Μανσούρ, ἀνέθεσαν εἰς τὸν κ.
Ἀθήναν νὰ ἐξακριβώσῃ τὸν βίον τοῦ τυχοδιώκτου μέχρι τοῦ 1791.

Ἡ κοινὴ περιέργεια διεγερθεῖσα, ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο ν' ἀνακα-
λύψῃ εἰς τὴν γενέθλιον γῆν τοῦ Π. Βόεττη νέα ἔγγραφα, ἀναφορικὰ
κυρίως εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του. Ὁ κ. Διονύσιος Δαμάνδης
ἐκ Πιατσάνου, φίλος τῆς οἰκογενείας τοῦ Βόεττη, ἐπέτυχε νὰ λάβῃ
γνῶσιν τῶν ἀπομνημονευμάτων καὶ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ περιφήμου
Μανσούρ. Πρᾶγμα περίεργον, ὁ κ. Δαμάνδης ἦτο ἀρχαῖος ἰατρός,
ὅστις ἔζησεν εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου διατηρεῖ ἀκόμη ζω-
ηρὰν τὴν μνήμην τοῦ συμπατριώτου του Βόεττη.

Τὸ Ἀρχεῖον τῆς ἐνορίας τοῦ Πιατσάνου, περιέχει ἓν χειρόγραφον
τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Βόεττη. Ἡ οἰκογένεια Βόεττη κατέχει
ἕτερον αὐτόγραφον μὲ τὴν λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῆς πρώτης καὶ
δευτέρας εἰς τὴν Ἀνατολὴν περιηγήσεως, ὡς καὶ τὴν μετ' αὐτῆς ἀλλη-
λογραφίαν τοῦ πλήρη. Μία ἀναφορὰ τοῦ περιφήμου, ὅτε ἔζησε μέχρι τῶν
ὑπερηφάνως, τὴν παρέδωκεν εἰς τὰς ἐπικαλυπτομένης κεφαλὴν καὶ τὴν ἀ-
λεκαμένου. Σήμερον κατέχεται ὑφ' ἑνὸς μικροῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Π. Βο-
έττη. Πολλὰς ἐπιστολὰς ἔγραφεν ὁ ἔγγραφον Πρωσσικὸν ...
ἔθνος ὁ ποιὸς πατέρα ἐλάμβανον αὐτὰς τὰς ἀπήγγελλεν εἰς τὴν οἰκο-
γένειαν καὶ τὰς φίλας λέγων: ὁ περιφήμης Μανσοὺρ ἔγραψε. Μία ἐξο-
γένεσις τῶν περιλαμβάνει τὰ προσκεκαλεσθέντα 24 ἄρθρα. Εἰς ἕτερον λέγει
„ὅτι, θεοῦ θέλοντος, θέλει ἴδει τὴν πτῶσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς
„καὶ τὴν πτῶσιν τῆς παπικῆς Ῥώμης, διότι ὁ πάπας τῆς Ῥώμης, ὁ
„μεγιστὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ σερίφης τῆς Μέκκας εἶναι
„ἀμαθεῖς, ἀπατεῶνες, τυφλοὶ ὁδηγοῦντες τυφλούς. Ὅλαι αἱ θρη-
„σκεῖαι τοῦ κόσμου πρέπει νὰ καταστραφῶσιν." Ἀλλαχοῦ λέγει „ἀ-
„γνοοῦν ἀκόμη τίς εἶμαι, καὶ ~~θα~~ τὸ ἀγνοοῦσι πολὺν ἀκόμη χρό-
„νον." Τὸ ὄνομα Σχεῖχ Ὀμὰρ-Οολὸ ἀπαντᾶται πρώτην φοράν,
εἰς μίαν ἐπιστολήν, γεγραμμένην μετὰ τὴν εἰς τὸ Τσέρκις ὑποδούλωσιν.

Ὁ Ἰωάννης Βαπτιστὴς Βόεττης γεννηθεὶς εἰς τὸ Πιατσάνο τοῦ
Μονφερράτου τὴν 2 Ἰουν. 1743, ἦτο ἐπιλόγου τοῦ κ. Σόρρι-Βαρ-
θελεμὶ Βόεττη συμβολαιογράφου· εἶχε δὲ δύο ἑτέρους ἀδελφούς
ἐκ δευτέρου γάμου, τὸν Ἀντώνιον Βόεττην, διαδεχθέντα τὸν
πατέρα του καὶ ἀποθανόντα κατὰ τὸ 1814, καὶ τὸν Κάρολον

Βο-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ζόλλην [illegible] εἰς Παλαιστίνην. Τὰ ἀτυχήματα τοῦ ἥρωός μου ἤρχισαν ἀπὸ τὸ 9ον αὐτοῦ ἔτος μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός του, ὅτε [illegible] τοῦ πατρός του δεύτερον γάμον, μετέβη ἀφήσας ἀπὸ τὰς θωπείας τῆς μητρὸς εἰς τὰς ἀγκάλας μιᾶς κακῆς μητρυιᾶς. Αἱ σχέσεις αὐτῶν [illegible] [illegible] μὲ ποινάς, [illegible] μὲ τὴν [illegible] τοῦ [illegible] μάρτυρος.

Ἄγων τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐστάλη ὑπὸ τοῦ πατρός του εἰς Τορίνον, ἵνα σπουδάσῃ τὴν ἰατρικήν· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης-Βαπτιστής, [illegible] εἶχε πρὸς αὐτὴν κλίσιν, προτιμῶν μᾶλλον τὴν [illegible], ἢ τὸ [illegible] τὸ καθωρισμένον [illegible] τοῦ πατρός του. Ἀναχωρήσας ἀπὸ τὸ Τορίνον ἄνευ ὡρισμένου τινος σκοποῦ, περιεπλανᾶτο εἰς τὴν τύχην. Ὁ μαρκήσιος Βιλλανόβας, φίλος τῆς οἰκογενείας του, ἰδὼν αὐτόν, τὸν ἐπανήγαγεν εἰς [illegible], ὅπου τὸ [illegible] τοῦ πατρός του καὶ τῆς μητρυιᾶς του, [illegible] τόσον κακῶς ἐπὶ [illegible], ὥστε ἀφῆκεν αὐτὸν σχεδὸν ἡμιθανῆ. Μετὰ ταῦτα [illegible] ἐκ νέου εἰς Τορίνον, [illegible] μετ' [illegible] εἰς [illegible] καὶ κατατάσσεται στρατιώτης. Μετὰ [illegible] μετέβη, ἄνευ ἀδείας, [illegible] · [illegible] καὶ ἡ [illegible] τῶν στρατιωτῶν [illegible] καὶ [illegible], τὸ ὁποῖον τὸν [illegible], [illegible] τὴν Βο[illegible] [illegible]. Ἤδη ἀρχίζομεν [illegible] περιπετειῶν [illegible] τοῦ [illegible]. [illegible] δὲν ἦτο [illegible] καὶ [illegible] καὶ τὰ [illegible], [illegible] τοὺς [illegible] αὐτὸν [illegible].

Εἰς τὴν Πράγαν [illegible] τὴν [illegible] τινος χήρας ἐκ μεγάλης οἰκογενείας, [illegible] συμβάν, ἡ [illegible], [illegible] τὸ [illegible]· ἡ [illegible] τῆς χήρας [illegible] τὴν [illegible] τοῦ Βοάλ[illegible], καὶ ἵνα μὴ τὸν [illegible], ἠγόρασεν αὐτῷ 1500 φιορινίων καὶ τὸ [illegible], δι' [illegible] νὰ [illegible]θῇ τὴν χήραν. Εἰς τὸ Στρασβοῦργον, ὅπου μετέβη, [illegible] δευτέραν ἐρωτικὴν περιπέτειαν· τὸ [illegible] τὴν [illegible] τῆς [illegible] τινος [illegible] τῆς μητροπόλεως. Ἡ κυρία, ἥτις δὲν ἦτο πολὺ [illegible]

εἶχε-

πλοίας, ἵνα κρατῇ πλησίον της τὴν ἀγαπητὴν [illegible], ἀπομακρυνόμενος ὀλίγον καθ' ὀλίγον τοῦ οἴκου τῆς κληρικοῦ, ὅπως ὁ ἀνὴρ [illegible], ἀπέσχε μὲν ἀπὸ πᾶσαν σύγκρουσιν, πλὴν ἀπηλλάγη ἐκ τοῦ νεοῦ ἀνθρώπου διὰ ἑνὸς [illegible] [illegible] καὶ ἑνὸς [illegible]. Ὁ Βοέθης ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ τὴν Ῥώμην· καθ' ὁδὸν ὅμως ὁ [illegible] τῷ ἔκλεψε εἰς Βολωνίαν τὸ βαλάντιον καὶ τὰ ἐπιπλά του, ἀφεθεὶς ἐν τῇ ὁδῷ ἄνευ λεπτοῦ καὶ ἀπηλπισμένος, ἐπανῆλθεν πεζὸς πρὸς τὸν πατρικὸν οἶκον.

Ἐνταῦθα διέμεινε δύο ἔτη, μαλακιζόμενος μᾶλλον ὡς παιδίον ἢ ὡς ἄνθρωπος. Εὐτυχῶς τότε ἡ ἀγρυπνία τοῦ [illegible] ἐξεσφάλισεν ἀπὸ τὴν ῥάβδον τῆς μητρυιᾶς του. Ἐπέλεξε δὲ νὰ συνάψῃ γάμον μετά τινος ὡραίας καὶ πλουσίας νέας τῆς [illegible], ἀλλὰ τότε ἔφυγε χωρὶς νὰ συγχωρῇ τί διελογίζετο ἡ μητρυιά του, [illegible] ἐπεθύμει τὴν προῖκα τῆς πλουσίας κληρονόμου διὰ τοῦ προσφιλοῦς Λεοδοβίκου Βοέθνε. [illegible] τινὰ καθ' ἣν ὁ Ἰωάννης [illegible] ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς [illegible] τις κρότος [illegible] ἠκούσθη εἰς τὰ παράθυρα τῆς πατρικῆς οἰκίας· ἡ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Βοέθνε [illegible] [illegible] [illegible] ἐσυρασιν [illegible] μέχρι τῆς [illegible] [illegible] καὶ ὀδυρόμενος." Πῶς διέμεινεν ἐκεῖ μέχρι τῆς [illegible] αὐτὴν τὴν [illegible], τώρα δὲ „δύναμαι, ἔλεγε, πλέον νὰ [illegible] „ἡ ῥάβδος δὲν τολμᾷ νὰ μὲ κτυπήσῃ, ἀντικαθίσταται ὑπὸ τῆς προ-„βολῆς! Ἵνα μὴ ἐξευγάλῳ εἰς ἐμὲ τὸ καταφρόνημα, ἓν μόνον μοὶ „ἀπομένει μέσον, νὰ φύγω μακρὰν ἀπὸ τοῦ κατηραμένου τούτου „τοῦ οἴκου. Χαῖρε λοιπὸν [illegible], σὲ [illegible], χαῖρε „[illegible], χαίρετε φίλοι μου, χαίρετε [illegible], χαῖρε προ-„σφιλὴς καὶ ὡραία μου μνηστή!" Ὁ Βοέθης ἦτο τότε ἑπτακαιδεκαετής.

Ἡ Ῥώμη εἵλκυσε πάντοτε αὐτόν· ἐπεβιβάσθη εἰς Γένοβαν. Διαρπάσας τὸ [illegible], ἔπαιξε μὲ ἕνα μοναχὸν Ἱσπανόν, τὸ ὁποῖον ἐκέρδισε 257 τάλληρα καὶ τὰ ἐπιπλά του. Ἀλλ' ὁ μοναχὸς μόλις ἀπεβιβάσθη ἐπὶ ξηρᾶς χώρας, ἐπανέλαβε θάῤῥος, καὶ ἀναπεβιβάσθη εἰς τὸν [illegible], [illegible] τῆς [illegible] (Civita Vecchia) [illegible] [illegible] ἐνώπιον ὅτι [illegible]. Ἡ [illegible] τοῦ Βοέθνε [illegible] εἰς [illegible] [illegible].

Ὁ-

ήθελε να διανυκτερεύση εις τι ξενοδοχείον μεταξύ Πιακεντσό-
ζας καί Ρώμης, όπου επλήρωσε την υπηρέτιδα διά να απατή-
ση τον μοναχόν, όστις ηράσθη αυτής· διαρρήξας δε της κυρίας
[illegible] τον εφημέριον της ενορίας, όστις συνέλαβε επ' αυτοφώρω
το ερωτικόν ζεύγος.

Αφιχθείς εις Ρώμην εζήτησε ταχέως [illegible]. Ευρισκόμενος
εν εσχάτη απορία απευθύνθη εις τινα ιεράρχην συγγενή του, όστις τω εχο-
ρήγησε τα απαιτούμενα χρήματα, όπως επιστρέψη εις τον πατρικόν
οίκον. Πλην αυτός διηυθύνθη απ' εναντίας προς την Ενετίαν με την
ζωηράν απόφασιν να επιβιβασθή εκείθεν διά την Ανατολήν. Καθ' ο-
δόν επεσκέφθη την Παναγίαν του Λορέτο, όπου κυριευθείς υπό έκ-
τακτου τινός συγκινήσεως, διεκόπη εις δάκρυα, και όταν ηθέλη-
σε να πλησιάση εις το αγιαστήριον, τω εφάνη ότι μυστηριώδης τις χείρ
τω απηγόρευε την είσοδον· ενώ προσπαθεί και χαμηλή τη φωνή
εξομολογήθη όλον τον παρελθόντα βίον του, όν θέλει να επανορ-
θώση, επερχόμενος εις τον [illegible] να μεταβή εις Ρα-
βένναν προς τον κόμητα Σέρβη [illegible], γραμματέα του καρδι-
νάλιου. Επεβιβάσθη όπως [illegible] την είσοδον εις [illegible]
Αλλ' ο [illegible]
μετ' όλην την προσπάθειαν της [illegible] του Λορέτο. Καθ' όδον
[illegible], [illegible] εις [illegible]
γνωρίζοντι ζεύγος, του οποίου ο ανήρ ήτο [illegible]
και η γυνή εταίρα. Η [illegible], όστις ήθελε [illegible], συνέ-
λαβεν αυτούς εις Πέσαρον ομού μετά του Βοέττη. Μετά ένος μα-
κρού φυλακισμού, ο κ. Ραδικάτης, διοικητής του Πεσάρου, αναγνωρί-
σας την αθωότητα, απέλυσεν αυτόν, και ως [illegible]
ο γενναίος διοικητής, [illegible] τους [illegible] εις μα-
στίγωσιν. Τέλος [illegible] έφθασαν εις Ραβένναν, όπου διά των
συστάσεων του κόμητος Σέρβη, κατόρθωσε να εισέλθη ως δόκιμος
εις την μονήν των Δομινικανών κατά την 25 Ιουν. 1763.

Μετά το τέλος του έτους της δοκιμασίας, έκαμεν ο Βοέττης
την επίσημον ομολογίαν της υπακοής, της πτωχείας και
της σωφροσύνης. Οι προϊστάμενοί του απεφάσισαν τότε αυτόν
ν' αποστείλωσι [illegible] εις το μοναστήριον
των Δομινικανών της Φερράρης. Η [illegible] του Σαβοναρό-
λα

να ἐτάραττε συνεχῶς αὐτὸν τὴν ἐξημμένην κεφαλήν· ὁ Γο-
ζώλης ἐπίστευε ὀλιγώτερον τοῦ ἀναγκαίου, ἀλλὰ τὸ ἀναμορφω-
τικὸν ἔργον τοῦ μοναχοῦ Δομινικανοῦ. Ὁ ζωγράφος ὅμως τέ-
λειωσεν ὀλίγον, διότι εἰς τὸ ἄκρον τῆς λαμπάδος αὐτῆς ἱδρύετο ἀπειλη-
τικὴ ἡ πυρὰ τῆς Φλωρεντίας. Ἀποχωρισθεὶς λοιπὸν ταχέως τῆς ἐ-
πικινδύνου αὐτῆς ρεμβασμοῦ, ἐδόθη εἰς τὴν μελέτην μὲ τὸ αὐτὸ
πάθος, τὸ ὁποῖον ἀνέπτυσσεν εἰς πᾶν ἔργον. Οἱ διδάσκαλοι κατα-
γοητευμένοι, ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς τὸ ἐγκαλλώπισμα τῆς μονῆς· πλὴν
ἡ ἐξαπάτησίς των ἔμελλε ν' ἀποβῇ δεινή. Αἱ προσδοκίαι καὶ ἐ-
πιθυμίαι τοῦ Βοττίτσελλι ἐχρωματίζοντο ὑπὸ μιᾶς μαγευτικῆς λέξεως,
ἡ Ἀνατολή. Ἵνα δὲ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκεῖ ἀποστολήν του, ὤφειλεν εἰκότως τῶν
ἀπαιτουμένων γνώσεων, νὰ ἔχῃ καὶ παραδειγματικῆς χρήσεως ἀρε-
τῆς. Πάντα μακρὰ ἔτη παρῆλθον, χωρὶς ποτε νὰ ὑποπτεύσῃ ἡ
προσδοκία του, ὅταν ὁ προτιμώμενος αὐτῷ, τῷ ἐπέτρεψε πρὶν ἀπέλθῃ
εἰς τὴν Ἀνατολήν, νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένειάν του. Διέμεινε τρεῖς
μῆνας εἰς Πεσκαρόν, θυσιάσας εἰς τὸν θεὸν τῆς ζωγραφικῆς τὸ πα-
τρός του καὶ τὰς ὥρας τῆς μητρός του. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν μονήν, ἐλε-
[illegible] εἰς τὴν Ἀνατολὴν [illegible]
εἰς Μοσσούλ, τὴν ἀρχαίαν Νινευί, τὰ περιστατικὰ ἔμελλον νὰ
ἐπαναληφθῶσιν μετὰ τὴν ἐκ τῆς μονῆς ἔξοδόν του.

Εἰς τὴν Σικελίαν, ἐντὸς ἀθλίας τινος γωνιᾶς, ἐπλησίασε τὸν νέ-
ον ἀπόστολον, παρεκτραπεῖσα νεᾶνις, ἣν ἐκεῖνος θέλων ζήλῳ κινούμε-
νος, ἐσπούδασε νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν· ἡ νεᾶνις προσποιη-
θεῖσα σύνεσιν καὶ συγκίνησιν ἐκ τῶν νουθεσιῶν του· παρεκάλεσε δὲ
αὐτόν, ὅπως καλήτερα τὸν ἀκούσῃ, νὰ τὴν συνοδεύσῃ εἰς τὸ οἰκίσκον της· ὁ
μοναχὸς τὴν ἠκολούθησε· πλὴν αὕτη μόλις ἤνοιξε τὴν θύραν ἐκάγ-
χασεν εἰς τὸ πρόσωπόν του, καὶ ἁρπάσασα τὴν σύνοψιν ἀπὸ τὰς χεῖρας
του, τὴν ἐξεσφενδόνισε κατὰ τῆς κεφαλῆς του· ἔρχονται εἰς σφοδρὰν ἔ-
ριδα· ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει καὶ ἡ περίπολος· ἡ ἐξωμολογημένη γυ-
ναῖκα, ὅτι ὁ μοναχὸς τὴν ἐκλόπευσε, ἵνα μὴ τὴν πληρώσῃ. Ὁ Βοττίτσελλι
διαμαρτύρεται ἠγανακτισμένος, ἀλλὰ ματαίως. Ἡ περίπολος με-
ταφέρει ἀμφοτέρους εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Δημοκρατίας. Ὁ μοναχὸς
ὡδηγήθη ἀκολούθως ἐνώπιον τοῦ Γραμματέως τῆς Δημαρχίας, ὅστις
εὑρὼν τὰ ἔγγραφά του ἐν τάξει, ἀπέλυσεν αὐτὸν μετὰ σφοδρὰν ἐπί-
πληξιν, διότι ἐκ τῶν συνεπειῶν αἰτίαν τῷ νὰ φυλάξῃ τὸ σχῆμα ἀργότερον

Τά

διὰ τὴν Ἀνατολήν, διότι εἰς τὴν Συρίαν ἐπλεόνασαν οἱ ἀπόστολοι.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1770, ὁ νέος ἱεροκήρυξ ἀφίχθη εἰς Κάϊρον, ὅπου διέμεινε δύο μῆνας πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ὁ πρόξενος Γάλλος τῇ [illegible] ἐνέδυσεν [illegible] διὰ [illegible] ([illegible]). Μόλις ἀπεβιβάσθη, εἰς Γεδδὰν(?) [illegible] τοῦ κατηγόρησαν, ὅτι ἐβλασφήμησε τὸν Μωάμεθ· ἡ ποινὴ ἦτο ἡ ἀνασκολόπισις! Ὁ Γαλίβ, ἀρχηγὸς τῶν [illegible] κεφαλῶν, τὸν ὑπερασπίσας ἐνώπιον τοῦ Καδῆ· ὁ Βοΐλλης ὑπεξέφυγεν ὡς ἐκ θαύματος τὴν φοβερὰν ποινήν. Προσεχῶς εἰς συνοδίαν τινά, διευθυνομένην εἰς Ἀλέππον, ἦλθεν εἰς ἔριδα μὲ τοὺς γενιτσάρους τῆς συνοδίας, τοὺς ὁποίους κατηγόρει διὰ τινα κλοπήν. Μετὰ [illegible] ὁδοιπορίαν εἶδε τέλος τὸ μαγευτικὸν πανόραμα τῶν 120 Τζαμίων τῆς Ἀλέππου. Οἱ Πατέρες Φραγκισκανοὶ ὑπεδέχθησαν τὸν ἱεραπόστολον εἰς τὴν τῶν Ἁγίων Τόπων μονήν των, χορηγήσαντες εἰς αὐτὸν καὶ διδάσκαλον τῆς ἀραβικῆς γλώσσης, ἣν ἐντὸς ὀλίγου ἔμαθε καὶ καλῶς νὰ ὁμιλῇ. Ὁ Βοΐλλης διέμεινεν εἰς Ἀλέππον ἐξ μῆνας κηρύττων καὶ ἐξομολογῶν [illegible] τῶν [illegible] προσερχομένων ἐξ ἄλλων [illegible] μερῶν. Οἱ Φραγκισκανοὶ [illegible] ζηλοτύπως καὶ ἔφερον βαρέως τὰς [illegible] τοῦ Δομινικανοῦ καὶ ἵνα ἀπομακρύνωσιν αὐτόν, τὸν κατηγόρησαν εἰς τοὺς [illegible] ὅτι εἶχε [illegible] σχέσεις μετά τινος Ἑλληνίδος καθολικῆς, χήρας πτωχῆς, [illegible], [illegible] νὰ ἀπέλθῃ τὸ ταχύτερον ἐξ Ἀλέππου. Τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Βοΐλλη σιωπῶσι [illegible]. „Εἶναι, λέγει, εἶδος τι συνήθους συκοφαντίας „ἣν μεταχειρίζονται οἱ μοναχοί, ὁσάκις θέλουν νὰ δυσφημήσωσι τι„νὰ, τὸν ὁποῖον φθονοῦσι τὴν ὑπεροχήν·" ἀναφέρει ὅμως ἐν τέλει, „ὅτι ἡ χήρα [illegible] τῷ προσέφερε κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρή„σεώς του [illegible] τόσον."

Ὁ Βοΐλλης ἀπερχόμενος, συνανεμίχθη μὲ πολὺν [illegible] μιᾶς συνοδίας ἐμπόρων, κατευθυνομένης εἰς Μαρδὶν τῆς Μεσοποταμίας. Φθάσαντες εἰς Βεραγὶκ ἢ Βὶρ, ἠναγκάσθη νὰ διαμείνῃ ἐπὶ δύο ἡμέρας, ὅπως διαβῇ τὸν Εὐφράτην ἐπὶ μεγάλης σχεδίας. Ὁ πασᾶς τῆς πόλεως πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ἀφίξεως ἑνὸς Εὐρωπαίου, διέταξεν ἀμέσως νὰ τὸν προσκαλέσωσιν, ἵνα ἐπισκεφθῇ τὸν βαρέως ἀσθενῆ=

ξιντσοῦ κάρητε, διότι εἰς τὴν Ἀνατολὴν Εὐρωπαῖος καὶ ἰατρὸς ἦ-
σαν συνώνυμα. Ἡ ἀσθενὴς ἐθεραπεύθη· ἦτο δὲ ὡραιοτάτη· ἐνδοι-
κομαὶ ἡ φρόνησις ὑπὲρ τοῦ σωτῆρος της ἐκράτησαν τὴν εὐγνωμοσύ-
νην της. Ὅταν ὅμως ὁ θεραπευτὴς ἠθέλησε ν' ἀπολαύσῃ τὸν πο-
θούμενον, ἐκείνη καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς παρρησίᾳ ἠναντιώθησαν· ἐζήτη-
σαν τὴν ἐξομολόγησιν, ὅπως νυμφευθῇ τὴν νεάνιδα· ἀρνηθεὶς ὅμως
ὁ Βοέττης, ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς· μάρτυρες ἐπηρεασθέντες ὑπὸ τῆς κό-
ρης τὸν πατέρα ἐβεβαίωσαν, ὅτι ὁ ὑπόδικος ἐδήλωσε πολλάκις καὶ δημοσί-
ᾳ ὅτι ἐσκόπευε νὰ ἐξομόσῃ· προσκληθεὶς τέλος ὅτι συγκατετέθειτο, ἀπή-
τησε μόνον προθεσμίαν ὀλίγων ἡμερῶν, ὅπως διδαχθῇ εἰς τὴν νέαν θρη-
σκείαν· ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς παραχωρηθείσης προθεσμίας, ἔφυγε δι' αὐτῆς
ὑπερηφάνως ἔσπευσε τὸ τάχος εἰς τὴν Ὄρφαν, ἐκ τῶν φρουρῶν ξαναληφθεὶς καὶ
κατεχομένην ὑπὸ γενιτσάρων, κατευθύνθη εἰς τὴν Γαρμέλζαν,
πατρίδα τοῦ συνοδεύοντος αὐτὸν ἀρμενίου ἐπισκόπου. Ἡμέραν τινὰ
καθ' ἣν ἐγίνετο γάμος ἑνὸς πασᾶ, αἱ κόραι τοῦ φύλακος τοῦ
ἥρπασαν τὰ φορέματα· ὁ Βοέττης [illegible] ἐνδεδυμένος ἐκ τοῦ χιτῶνος
καὶ τρέχει καθόδην τῶν ἀγγέλων [illegible] περιβεβλημένων· ὁ θόρυβος
[illegible] καὶ ~~[illegible]~~ ἄλλους ἀνθρώπους περιβάλλει συμφορά, [illegible]
μετὰ [illegible] καθῆρον ν' ἀναλάβῃ τὰ φορέματα την
αὐτὴν ἔδωσε καὶ ἔλαβε ἱκανὰ [illegible]. Ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ
πιστοῦ ἐπισκόπου του, ἐξακολουθῇ τὴν ὁδὸν, καὶ μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας
φθάνει εἰς Μοσούλ, τὴν διαμονὴν τῆς ἀποστολῆς του.

„Εὗρον τὸν λιμένα" (inveni portum), ἀνέκραξεν ὁ ἥρως μας, ἐρ-
χόμενος εἰς Μοσούλ. Ἡ πόλις αὕτη ἠρίθμει τότε, ὡς καὶ σήμερον,
60,000 κατοίκους, ἐξ ὧν 25,000 ἦσαν Ἄραβες, καὶ 25,000 Τοῦρκοι καὶ
Κοῦρδοι· οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν Ἰουδαῖοι καὶ Χριστιανοί. Τὸ Μοσούλ
εἶχε πολλὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας, ἐξ ὧν μία ἦτο λατινικὴ δι-
ευθυνομένη ὑπὸ τῶν Π. Δομινικανῶν· εἰς αὐτὴν ἀπεστάλη τότε
καὶ ὁ Βοέττης. Ὁ Π. Λάντσας προϊστάμενος τῆς ἀποστολῆς, γέρων
μακρόσωμος, ἰσχνὸς καὶ ξηρὸς ὡς μία πλίνθος τῆς Νινευΐ, ὑπε-
δέξατο ψυχρῶς τὸν συμβοηθόντα. Εὐτυχῶς ὅμως εὐθὺς ὀλίγον ἀπ-
ῆλθε διὰ τὴν Ρώμην, φέρων μαζί του καὶ τὸ κιβώτιον τῆς ἀποστολῆς,
καὶ ἀφίνων τὸν νεοελθόντα νὰ παλαίῃ μὲ ἀνάγκας ὅλας [illegible].
Ὁ Π. Βοέττης ἔμεινεν εἰς Μοσούλ ἑπτὰ μῆνας ὡς προϊστάμενος τῆς ἀ-
ποστολῆς καὶ ἰατρὸς τὸ πᾶσα κατὰ τὴν ἀνατολικὴν συνήθειαν. Ἀ-

ξια-

ξιωματικός τις τοῦ οἴκου τοῦ πασᾶ λαβὼν τὴν ευκαιρίαν νὰ ἐκμεταλλεύσ-
ῃ, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Βοέττης τῷ ἔδιδεν ἐν ρυθμόν, παρέσχεν
ἀφορμὴν πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ ἐπὶ δηλητηριάσει. Ἡ δίκη διεξήχ-
θη συνοπτικῶς, καὶ κατ' ἐλεεινὴν χάριν, κατεδικάσθη ὁ ἰατρὸς νὰ
λάβῃ 50 μαστιγώσεις ὑπὸ τὰ πέλματα τῶν ποδῶν· διαρκούσης δὲ
τῆς ἐκτελέσεως, τὰ πλήθη ἐκρότουν καὶ ἐπευφήμησαν τὴν ἀ-
ποτομίαν.

Ὁ δυστυχὴς Βοέττης κατέφυγεν εἰς Ἀμαδίαν ἐν τῷ κηδε-
ζῶν πλησίον τοῦ Π. Γαζόνη, ὅστις ζηλότυπος τῆς θέσεως τῆς Μοσσὴλ
ὑπεδέξατο ψυχρῶς τὸν καταδιωκόμενον ἀδελφόν· ὁ Βοέττης δυσ-
αρεστηθεὶς ἐκ τοιαύτης ὑποδοχῆς, ἀπῆλθεν εἰς Ζακώ, ὅπου παρέ-
μεινε τὰς ὁδηγίας τῆς Ρώμης, καὶ τὸ φιρμάνιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ
ὁποῖον ἔμελλε νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐπάνοδον εἰς Μοσσήλ. Ὁ ἡ-
γεμὼν τῆς Ζακὼ τὸν ἐφιλοξένησε λίαν περιποιητικῶς· χάριν αὐ-
τοῦ ὑπέβαλεν εἰς τὴν καθολικὴν πίστιν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν
νεστοριανῶν. Ἐν τέλει ἦλθε καὶ τὸ φιρμάνιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δι' οὗ
ἐπετρέπετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Μοσσήλ. Πλὴν εἰς ἀπόπειραν ἐκ
[illegible] ἐπίσης ὑπὸ τοῦ
ἐνδεικνυμένου πασᾶ, προσέβαλεν καὶ [illegible] τὴν συνοδίαν
τοῦ Βοέττη, ὃν τινες καθολικοὶ [illegible] εὗρον ἐκτάδην κεί-
μενον καὶ ἀγνώριστον ἐπὶ τῆς [illegible] κρύψαντες αὐτὸν πρὸς ἀ-
ποφυγὴν παντὸς κινδύνου, τὸν μετέφερον εἰς Ἀμαδίαν. Ἡ
πόλις αὕτη, ἥτις ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ γίνῃ ἡ Μέδινα τοῦ
νέου προφήτου, ἦτο ἕδρα ἑνὸς ἐπισκόπου καθολικοῦ.

Ὁ ἐκ Ἄκρα εἷς ἐκ τῶν τελευταίων κατόχων τῆς ἕδρας αὐ-
τῆς, ἐβεβαίου τοῦ κ. Φαρμάκη, ὅτι ὑπῆρχε φήμη εἰς τὴν Ἀμαδί-
αν καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς μαθηταὶ τοῦ προφήτου Μανώρ, οἵτι-
νες ἐκαλοῦντο ἀκριβῶς τὴν μεταρρυθμισμένην. Ἡ θεραπεία τοῦ Π. Βο-
έττη ἀπῄτησε τρεῖς μῆνας, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἐπέ-
τυχε νὰ συμφιλιωθῇ μὲ τὸν πασᾶν τῆς Μοσσήλ. Μόλις ἀνέρρω-
σεν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ὅπου ὁ πασᾶς ὡς δεῖγμα τῆς
νέας φιλίας του, ἐδώρησεν εἰς αὐτὸν πλῆθος ἐπαινετικόν (γῆπεδα).
Ἤδη οὐδὲν πλέον ἐφαίνετο ν' ἀντίκειται κατὰ τῆς εὐλογίας τοῦ
Βοέττη· ἠδύνατο ἡσύχως νὰ διέλθῃ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του
ὡς προϊστάμενος τῆς ἀποστολῆς τῆς Μοσσήλ· ἀλλ' ὁ ἀνήσυχος
αὐτοῦ

αὐτοῦ χαρακτήρ, καὶ πρόδηλον ἡ ὑπερβολικὴ μισαλλοδοξία του ἐν τῇ ζητήσει τῶν καθολικῶν του, ἐπέσυρον ταχέως κατὰ τῆς κεφαλῆς του τῆς παπικῆς [illegible]. Τὸ ζήτημα ὅμως ἠδύνατο μᾶλλον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὰς Δογματικάς, διὰ τὴν ἀξίωσιν [illegible], μεθ' ἧς προέβησαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Βαίλλη ὡς ἀποστόλου.

Αἱ ἀποστολαὶ τῆς Ἀνατολῆς διαφέρουν ἀπολύτως ἀπὸ τὰς τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Σινικῆς καὶ τῆς Ἰαπωνίας, διότι εἰς τὰς χώρας ταύτας προτίθενται νὰ μεταστρέψωσιν εἰδωλολάτρας εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐνῷ εἰς τὴν Ἀνατολὴν προτίθενται μόνον νὰ διατηρῶσι καὶ ἐπιστρέφωσιν εἰς τὴν πίστιν τῆς καθολικῆς, κεχωρισμένης διὰ πάσης θεωρίας τῆς ἐκ τῆς Ῥώμης ἀποσπάσεώς των. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀνατολικοὶ πατριάρχαι τῆς καθολικῆς πατρίδος θεωροῦνται ὡς ἴσοι πάπαι, προσπαθοῦν πάντοτε ν' ἀποχωρίζωνται ἀπὸ τὸ Βατικανόν. Ὁ κ. Δαμάλας ἀναφέρει δύο πρόσφατα παραδείγματα. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀμαδίας Αὐδὸ καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Διαρβεκὶρ Πέτρος τῆς Ναζάρης, κατηγορηθέντες ἐπὶ σχίσματι, προσεκλήθησαν εἰς Ῥώμην περὶ τὸ 1876, ὅπως ἀπολογηθῶσιν· ὁ μὲν Αὐδὸ [illegible] πίστιν εἰς τὸν Πάπαν, ὅτε [illegible] πατριάρχην τῆς Βαβυλ.· ἀλλὰ μόλις ἐπανελθὼν [illegible] θη, ἐπέπεσε πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα. [illegible] τὸν Π. Ἀλλαμάγερ ἵνα δηλώσῃ εἰς τὸν ἀποστάτην τοῦ μᾶλλον καθ' αὐτοῦ ἀφορισμὸν καὶ τὴν ἐκ τοῦ θρόνου του ἀποβολήν· πλὴν ὁ Αὐδὸ ([illegible]) ὑπετάγη ἐκ νέου καὶ τέλος ἀπηλλάγη ἐκ τῶν ἐπηρτημένων ποινῶν. Ἐκ τῶν γεγονότων τούτων δύναται ἕκαστος κάλλιστα νὰ ἐννοήσῃ τὴν [illegible] τῶν Λατίνων ἀποστόλων, οἵτινες ὀφείλουν νὰ ἐπαγρυπνῶσι καὶ νὰ ἀγωνίζωνται μετὰ πολλῆς φρονήσεως εἰς τὴν τάξιν τῆς ἀποπλανωμένης πατριάρχας.

Μέρος τοιοῦτον λεπτὸν καὶ δύσκολον, [illegible] τοιοῦτον ἐθνικὸν κῦρος, οἷον αἱ παρελθοῦσαι περιστάσεις τοῦ Βαίλλη, δὲν ἠδύνατο νὰ τῷ χορηγήσωσιν οὔτε εἰς Μοσούλ, οὔτε ἐν Ῥώμῃ. Τὰ δύο κόμματα προδήλως, πολεμοῦντα πρὸς ἄλληλα τὰ ἀντίθετα αὐτῶν συμφέροντα, ἤθελον ἐν τῇ συμφιλιώσει των θυσιάσει τὸν ἀδέξιον ἀπόστολον. Καὶ τῷ ὄντι, ὅταν ὁ Βαίλλης ἠθέλησε νὰ συνάψῃ μάχην μὲ τὸν πατριάρχην, ἡ Ῥώμη ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν ἀπεσταλμένον της, διέταξεν ἀπεναντίας τὴν παῦσιν τῆς ἀποστολῆς του, καὶ τὸν ἐπανεκάλεσεν εἰς τὴν μονὴν τῆς Φεράρας. Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις περιστατικά.

Ὁ

Ὁ νεστοριανὸς πατριάρχης τῆς Μοσούλη ἔπεμψεν εἰς Βαγδὰτ τὸν ἀνε-
ψιὸν καὶ προωρισμένον διάδοχόν του, ὅπως ἐξομαλύνῃ ἐνώπιον τοῦ καθο-
λικοῦ ἐπισκόπου Βαλλὲ, ἰατροῦ τοῦ πασᾶ καὶ προξένου τῆς Γαλλίας.
Ὁ πατὴρ Βοέττης, ὅστις δὲν ἐθεώρει τὴν ἐξόρμησιν εἰς ἑλληνικὴν καὶ
μακονικὴν(?), ἀνάθεμα καὶ ἀπηγόρευσε ῥητῶς εἰς τοὺς νεοφύτους πᾶ-
σαν ἱεροπραξίαν εἰς τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας τῆς Μοσούλη. Ὁ ἐπί-
σκοπος τοῦ Βαγδὰτ λαβὼν τὸ μέρος τοῦ νεοφύτου, ἀπέλυσε βροντὰς
καὶ κεραυνοὺς κατὰ τοῦ Βοέττη, ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐσηκώθη
καὶ ὁ καθολικὸς λαὸς τῆς Μοσούλη. Ὁ Π. Γαρζώνης, ὅστις διέμενε
τότε εἰς Μοσούλη, ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν συνάδελφον, ἐξήναπτεν
ἀπεναντίας τὸ πῦρ. Ὁ Βοέττης ἦτο λίαν φιλέρις, ὅπως καθιστα-
σῃ τὴν ἐρμηνείαν· δὲν ἐδίστασε ν' ἀπαγορεύσῃ τοῦ ἐπισκόπου
τοῦ Βαγδὰτ, ὅστις ἀδυνατῶν νὰ νικήσῃ τοὺς ἀντιπάλους μὲ τὰ
πνευματικὰ ὅπλα, προσεκάλεσεν εἰς ἐπικουρίαν τοὺς προξενικοὺς κα-
βασῆδες(?), ἵνα ἐξώσωσι ἀπὸ Μοσούλη τοὺς ἀποστάτας, ἢ νεκροὺς
ἢ ζῶντας. Οὐδεὶς ἐτόλμησε ν' ἀναλάβῃ ὑπεράσπισιν ἴσως ἐπιεικ-
[illegible] τοῦ Βοέττη [illegible]
τῆς, ὅταν [illegible], τὸ ὁποῖον μετέβαλε
τὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων.

Διεσπάρη φήμη, ὅτι [illegible] εἷς ἐξ εὐγενὴς νεστοριανὸς ἀ-
[illegible] ἦτο ἔνεκα σχέσεως μετὰ τοῦ Βοέττη. "[illegible]
„συνεπείᾳ, λέγει τὰ Ἀπομνημονεύματα, ὅλου σύνθετον τῶν
„ἐχθρῶν μου." Ὁ πατριάρχης, οἱ ἀνώτεροι ἐκκλησιαστικοί, οἱ προ-
κρίτανες(?) τοῦ νεστοριανοῦ ἔθνους, τὸν κατηγόρησαν ἀμέσως εἰς τὴν Ῥώ-
μην, καὶ ἵνα καταστήσωσι φονικώτερον τὸ βέλος, τὸν κατηγόρησαν
καὶ ἐπὶ αἱρέσει. Διέσπειραν ἐπὶ τέλους καὶ τὸν πασᾶν, ὅστις διέταξε
τὸν Βοέττην νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τὴν Μοσούλη ἐπὶ
ποινῇ θανάτου, ἐὰν ἐπιστρέψῃ.

Παντελῶς ἐταράχθη(?) ἡ ἀπόφασις τοῦ Βοέττη. "Θέλω ὑπάγει,
„ἔγραφεν, ὁ ἴδιος εἰς Ῥώμην, ἵνα ἀπολογηθῶ." Πρὶν δὲ παρέλθῃ ἡ τριή-
μερος προθεσμία, ἀνεχώρησε. Διερχόμενος τὴν Μεσοποταμί-
αν καὶ τὴν Συρίαν, ἀφίχθη εἰς τὴν Ἀλεξανδρέτταν, ὅπου ἐπεβιβά-
σθη ἐπὶ ἑνὸς ἑλληνικοῦ πλοίου διευθυνομένου εἰς Μασσαλίαν. Εἰς
τὴν πόλιν ταύτην ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν
πρὸς

πρὸς διάδοσιν τῆς πίστεως Σύλλογον (De propaganda fide), ἀλλ' οὐδεμίαν ἔλαβεν ἀπάντησιν. Τότε ἔγραψεν εἰς τὸν Καρδινάλιον Καζέλλην διευθυντὴν τοῦ Συλλόγου, ὅστις μετέβαινε διὰ Λιβόρνου καὶ Φλωρεντίας εἰς Ῥώμην. Ἀκολούθως ἀπῆλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν μονὴν τῶν Δομινικανῶν τῆς Φλωρεντίας, ὅπου εὗρε δύο ἐπιστολὰς τοῦ καρδιναλίου καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς τάξεώς του, δι' ὧν τῷ ἀπηγόρευον νὰ ὑπάγῃ εἰς Ῥώμην, καὶ ἀπ' ἐναντίας τὸν διέτασσον, δυνάμει τῆς ἁγίας ὑποταγῆς, νὰ μεταβῇ καθ' εὐθεῖαν εἰς τὴν μονὴν τῆς Φερόρας. Συνεμορφώθη μὲν πρὸς τὴν ἀπαγόρευσιν, ὄχι ὅμως καὶ πρὸς τὴν διαταγήν, διότι καλῶς ἐγνώριζεν, ὅτι τὸν περιμένουσιν εἰς τὴν θύραν τῆς μονῆς, τὸ κομβοσχοίνιον, τὸ βασανιστήριον καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ.

Τὸ ὄνομα τοῦτο τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀπαιτεῖ ἑρμηνείαν προφοράν. Δι' ὅσους τὸ ἀγνοοῦν (καὶ ἡμεῖς ἠγνοοῦμεν ἐξ ἴσου πρὶν τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ Π. Δομινικιάδου) ἡ Ἱερουσαλήμ ἦτο φρικτὴ ἀποχωρῆτις, εἰς ἣν ἐκλείετο ὁ ἔνοχος ἀδελφὸς πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἁμαρτήματος [illegible] ἤθελε [illegible] σιν του. Εἷς ἀδελφὸς λαϊκὸς εὔρωστος καὶ εὐμελὴς ὡς ὁ Ἰωάννης Ἀντομήρ, ἔφερεν εἰς τὸν [illegible] δὶς τῆς ἡμέρας τὸ γλίσχρον γεῦμα καὶ δεῖπνον, συνιστάμενον ἀμεταβλήτως ἐκ τεμαχίου μέλανος ἄρτου καὶ ἐκ μικροῦ λαγηνίου ὕδατος. Ἅπασαι αἱ μοναὶ εἶχον μίαν Ἱερουσαλήμ. Πλήν, ἐκτὸς ταύτης, οἱ Δομινικανοὶ ὡς ἀρχηγοὶ τοῦ Ἱεροδικαστηρίου κατεῖχον χρῆσιν καὶ τοῦ βασανιστηρίου καὶ ἐκάποτε τῆς πυρᾶς. Οὐδόλως [illegible] αἱρέσεως ἠδύνατο νὰ παραδέχεται τὸν ἀπόδιωξιν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καθ' εὐθεῖαν εἰς τὴν πυράν· καὶ ὁ Βιέλλης, ὅστις δὲν ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἔνοχον, εὕρισκε τὴν καθοδηγίαν αὐτὴν ὅλως ἀκατάλληλον, ἵνα λυτρώσῃ μίαν ἀθῶαν ψυχήν.

Ὡς ποινὴν μετανοίας ἐπέβαλεν εἰς ἑαυτὸν τὴν εἰς τὴν γενέτειραν ἐπάνοδον, ὅπου ὁ κρατῶν ἀναθεματισμὸς αὐτὸν διώκων, ἐνενέσει τὴν μῆνιν τῆς γραίας μητρυιᾶς του. Ἔμεινεν ἐκεῖ δύο μῆνας, ἀποστέλλων εἰς Ῥώμην ἐπιστολάς, ὑπομνήματα καὶ ἀπολογίας· κόπος μάταιος. Οἱ ἐχθροί του εἶχον ὡς ὑποστηρικτὴν τὸν Παλάρα

ρα

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ρα πλοῖα, ἀρχαῖον προϊζόμενα αὐτῷ, χωροῦντα τότε εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ῥώμης μεγίστην ἐπιρροήν. Ἡ πάλη ἦτο λίαν ἄνισος, ὁ Βοέττης ἐπὶ τέλους τὸ ἐνόησε, καὶ ἀποστείλας τελευταίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς τάξεώς του, ὑπόσχεται αὐτῷ ὅτι ἐπιστρέφει εἰς Μεσσήνην· χωρὶς δὲ νὰ περιμένῃ ἀπάντησιν, ἀνεχώρησεν ἀπὸ Γενούαν διὰ Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου συνηντήθη μὲ τὸν πασᾶν τῆς Τριπόλεως, καταδιωκόμενον ὑπὸ τοῦ Διβανίου εἰς τὴν [illegible] τῆς Θρᾴκης. Εἰς αὐτὸν εὗρεν ὁ ἐξόριστος τοῦ Ναυαρίνου· ἔδωσαν τὰς χεῖρας μετ' ἐπιτάσεως καὶ ὡρκίσθησαν συναλλήλως φιλίαν. Ὁ Βοέττης ἠκολούθησεν εἰς Θρᾴκην τὸν προστάτην του, ὅστις ὑπέσχεσε τοῦ συναδελφοῦ του πασᾶν τῆς Μεσσήνης, ἐὰν ὁ Πατὴρ ἀπέθανε νὰ ἐπιστρέψῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἕδραν τῆς ἀποστολῆς του. Ὁ πασᾶς ἀπήντησεν, ὅτι θὰ περιμένῃ .... νὰ τὸν ἀνα[illegible]σῃ.

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Δομινικανῶν μαθὼν τὴν φυγὴν τοῦ Βοέττη, καὶ τὴν εἰς Θρᾴκην ἐγκατάστασίν του, ἐπικαλούμενος ἐγ[illegible] [illegible] ὁμολογίας τοῦ καθολικισμοῦ [illegible] τῆς Ἀνατολῆς, ἣν [illegible] ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος εἰς ἐπήκοον τῶν πιστῶν. Ὁ Βοέττης ἀνεκηρύχθη ἀποστάτης καὶ ἀφωρισμένος· οἱ δὲ προύχοντες διετάττοντο νὰ ἀπαγορεύσωσιν εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις των, τὸ κήρυγμα, τὴν ἐξομολόγησιν, τὴν λειτουργίαν καὶ πᾶσαν ἑτέραν ἱεροπραξίαν. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ ἀφωρισμένος δὲν ἐχ[illegible]. Ὁ φίλος του πασᾶς, ἵνα μαλακώσῃ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Δομινικανῶν, ἔθεσεν ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς Θρᾴκης ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐξάρτησιν τοῦ Βοέττη, ὃν διώρισε καὶ ἐπίτροπόν του, καὶ γραμματέα του, καὶ ταμίαν του. Ὁ Πατὴρ ἀ[illegible] ἐτέλεσε τὴν λειτουργίαν καὶ ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος, οἱ πιστοὶ προσήρχοντο εἰς αὐτόν, ἀσπαζόμενοι τὴν [illegible], ἐθαύμαζον τὴν εὐγλωττίαν του, καὶ οἱ Ἰακωβῖται τὸν ἐξέλεξαν ἐπίσκοπόν των· ἀποδεχθεὶς τὸ νέον ἀξίωμα, [illegible] τῆς Ἰακωβίτιδος μετὰ τῆς καθολικῆς, καὶ τέλος συνήρχοντο ἀδελφικῶς εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐκ-

ἐκκλησίαν. Ἡ Ῥώμη ἀπελύθη· ὁ Βούλλας ἦτο συντελοδύναμος. Δύο θέσεις τόσον ἀντίθετοι, ἦτο ἀδύνατον νὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ πολύ. Ὁ πασᾶς τῆς Ὄρφας ὑπέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς Πύλης, ἥτις τὸν ἀπέστειλε δέσμιον εἰς τὸ φρούριον τῆς Σίβας· οἱ ὀπαδοὶ καὶ φίλοι ἐφυλακίσθησαν, καὶ μόνος ὁ Βούλλας μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἠδυνήθη νὰ σωθῇ ἐξ αὐτῆς τῆς τρικυμίας.

Ὁ ταλαίπωρος αὐτὸς χαρακτὴρ τὸν ὤθει πρὸς τὴν Μοσούλ· ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ μὲ ὑψωμένην κεφαλήν, ὡς προϊστάμενος τῆς ἀποστολῆς, ἀφοῦ καταστρέψῃ τὰς νεστοριανὰς συκοφαντίας τε καὶ τῶν ἀρχιερέων ποσῶν· μόνος ἤδη ἀδύνατο νὰ κατορθώσῃ· ἵνα παλαίσῃ καὶ νικήσῃ εἶχεν ἀνάγκην προστατῶν. Πῶς νὰ τοὺς εὕρῃ; — Εἰς Κωνσταντινούπολιν· εἰς τὸν πρέσβυν τῆς Γαλλίας, προστάτην ἐπίσημον τῶν ἀποστόλων, εἰς τὸν λατῖνον ἐπίσκοπον, καὶ εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Σαρδηνίας ἐν τῷ ἰδίῳ ἐξῃτεῖτο. Ἐπανακάμπτει λοιπὸν ὁ Βούλλας διὰ τῆς Ἀλέππου εἰς τὴν Ἀλεξανδρέτταν.

Ἡ δυσμένεια τῆς τύχης τὸν παρηκολούθει καὶ ἐνταῦθα· οὐδὲν εὑρίσκει πλοῖον πρὸς ἀπόπλουν. Ἀναγκάζεται νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν· ἐπισκέπτεται κατὰ τὴν πορείαν τὰ ἐρείπια τῆς Βααλβὲκ καὶ τῆς Παλμύρας, διέρχεται τὴν Γαλιλαίαν καὶ Ἱερουσαλήμ, ὅπου διαμένει ἱκανὸν χρόνον· μετὰ ἕνα μακρὸν δρόμον διὰ μέσου τῶν ἐρήμων φθάνει εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα εὑρίσκει Ἀγγλικὸν πλοῖον ἕτοιμον πρὸς ἀπόπλουν διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας ὑπεσχέθη νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ, ὁ ἐπίσκοπος ἐπίσης τὸν ἐνεθάρρυνε, καὶ ὁ πρόξενος τῆς Σαρδηνίας ὑπεδέξατο αὐτὸν ὡς συμπατριώτην καὶ φίλον· οἱ δὲ Δομινικανοὶ τῷ προσέφερον καταφύγιον εἰς τὴν μονήν των. Ἅπαντες ἔγραψαν εἰς Ῥώμην πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ Προσηλυτισμοῦ καὶ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Δομινικανῶν, ὅπως ἀπονέμωσι δικαιοσύνην εἰς τὸν Π. Βούλλαν, καὶ τῷ ἐπιτρέψωσι τὴν ἐπάνοδον εἰς Μοσούλ. Ὁ κεραυνὸς τοῦ Βατικανοῦ ἐξεσφενδονίσθη κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἀπαγόρευσις, μᾶλλον ἀφορισμός, ἐστάλη ταχυδρομικῶς πρὸς τὸν πρέσβυν τῆς Γαλλίας, ὅπως ἀποστείλῃ δέσμιον εἰς τὴν μονήν του τὸν ἀποστάτην, τὸν αἱρετικόν, καὶ τὸν σχισματικόν. Ὁ Βούλλας ἀποκαταγγελθεὶς ὅλα ἐγκατέλιπεν, καὶ θέλων νὰ σωθῇ ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου ἀπέ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

απέβαλε το ράσον και κατέφυγεν εις Γενικάς, μακράν των φραγκικών εμπορίων του Πέρα και Γαλατά.

Υπό το όνομα Δόκτωρ Πάγλις, ήνοιξε φαρμακείον με ιατροσυμβούλιον. Ωφελούμενος εκ της μεταμορφώσεως ταύτης, εσπούδασε και έμαθεν εντελώς σχεδόν την Τουρκικήν και Περσικήν γλώσσαν, τας οποίας ομιλεί ήδη ευκόλως ως την Ελληνικήν και Αραβικήν. Αι παραγγελίαι του δεν ήργησαν [illegible] την τύχην, ήτις [illegible] διαφημίζη αυτόν εν Κωνσταντινουπόλει ως άριστον ιατρόν. Ο Ζοβί-εφέντης γραμματεύς του Σεκλάν Μεχμέτ, τον εμπιστεύθη εις το ανάκτορόν του· το παραδοξότερον δε είναι ότι ο αυτός ήδη ιατρός εθεράπευσε την γυναίκα ενός θαλαμηπόλου του Σεκλάν, ήτις είχε καταδικασθή υπό όλων των συναδέλφων του. Η [illegible] παρθένος [illegible] του τυράννου του [illegible] "Όστις [illegible] έρωτα [illegible], ας εκλέξη την [illegible] του [illegible], παραδίδομαι εις αυτόν." Πλην ο Πάγλις [illegible] Κωνσταντινούπολιν δεν [illegible] [illegible] εις Βέροιαν.

Η [illegible], ως [illegible] του έρωτος της, [illegible] τα πολυτιμότερα αυτής κοσμήματα. Η αξία των κοσμημάτων και αι [illegible] του [illegible], [illegible] [illegible] καλώς εφοδιασμένον προς περιήγησιν. Καλοπροικισθείς [illegible] υπό της [illegible] ιδέας της εις την Ασίαν [illegible]. Οι [illegible] και ο ανάξιος παπάς δεν θέλει πάντοτε θριαμβεύσει! Αι θύραι της Μοσχέ [illegible] διά τον [illegible] απόστολον, θέλουν [illegible] [illegible] [illegible] του [illegible] αρχηγού συγχωνεύοντος εις εαυτόν όλας τας [illegible]. Πάπας, [illegible], [illegible] — Αι περιστάσεις θέλουν τον [illegible]. Είναι πλέον πεπεισμένος, ότι [illegible] της, [illegible] ως απόγονος του Μωάμεθ, δύναται ευκόλως να παρασύρη τα αμαθή και [illegible] πλήθη της Ασίας.

[illegible] ήδη η πρώτη [illegible] του [illegible] σχεδίου του [illegible]. [illegible] το [illegible] αυτού ο ~~[illegible]~~ χρόνος, και όλα τα [illegible] εις αυτόν θέλουν [illegible]. Θέλει [illegible] την Ασίαν και την Περσίαν, ίνα [illegible] τα σχέδια των [illegible], να μελετήση τας στρατηγι-

κικὰς θέσεις, καὶ νὰ συνάψῃ κατὰ τὴν διάβασίν του στρατιωτικὰς σχέ-
σεις· θέλει διατρέξῃ ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην πρὸς σύναξιν συμβολαίων
δι' ἀγορὰν ὅπλων καὶ πολεμοφοδίων. Ἂς σημειώσωμεν διὰ μιᾶς λέ-
ξεως αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν σελίδα τοῦ βίου τοῦ Βοέλλη, ἥτις διαγινώσκεται
ὁ λοχαγὸς αὐτὸ συμβεβηκὸς τοῦ πλανωμένου μοναχοῦ. Ἀποβληθέν-
τος τοῦ ράσου, ὁ Βοέλλης ἐφάνη οἷος ἦτο πραγματικῶς, ἀνὴρ ἐπιτήδειος.
Ὁ αὐτοσχέδιος οὗτος μηχανικὸς λαμβάνει τόσον καλῶς τὰ μέτρα του, ὑπο-
λογίζει τὰ πάντα τόσον εὐστόχως, ὥστε ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐνέργειαν κυρι-
εύει τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ σπουδαιότερα φρούρια, τὸ Κάρς, τὸ Ἀρ-
δαχάν, τὸ Ἐρζερούμ, ἅτινα ἔμελλον κατὰ τὸ 1877 νὰ στοιχίσωσι τό-
σας θυσίας εἰς τὸν Ρωσικὸν στρατόν. Ἡ εὐστροφία τοῦ μεγάλου Δου-
κὸς Μιχαὴλ καὶ τοῦ στρατηγοῦ Λόρις Μέλικωφ, ἐπανέλαβε τὸ σχέ-
διον τοῦ προφήτου Μανόρ.

Ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως κατῆλθεν εἰς Τραπεζοῦντα, τῆς ὁποίας
παρατηρεῖ λεπτομερῶς τὰ ὀχυρώματα. Σημειοῖ τὰ σχέδια τοῦ λιμέ-
νος καὶ τῶν προμαχώνων [illegible] μεταβαίνει εἰς Ἐρζερούμ,
[illegible] τῆς Ἀρμενίας, καὶ ἀφιερώσας τὸν ὅλον τοῦ Καυκά-
[illegible] Διέμεινε [illegible]
[illegible] τὸ μέγα νεκροταφεῖον τῆς [illegible] τὸ ὁποῖον Ρῶσοι, [illegible]
[illegible] ἀρθρώνει περιοδικῶς μὲ [illegible]. Σημειοῖ κατὰ τὴν πο-
ρείαν του τὰ σχέδια τοῦ Κάρς, τοῦ [illegible], τοῦ Ἀρδαχάν, τοῦ Πότι,
τοῦ Βατούμ καὶ τοῦ Τιφλίς. Ἀποτυποῖ τὰς ὄχθας τοῦ Κύρ, τοῦ
Ἀράξου, τοῦ Τίγρη, τοῦ Ἀρπάτς, τοῦ Κερμάν, τοπογραφεῖ τὰ
βατὰ αὐτῶν μέρη, καὶ σημειοῖ τὰς θέσεις τῶν γεφυρῶν.

Εἰς τὸ Τιφλὶς ὁ τυχοδιώκτης ἀναπαύεται ἐπί τινας μῆνας, καὶ
+ ἀπληρώτως ἐπανήρχετο τὸ βαλάντιόν του μετερχόμενος τὸν ἰατρόν. Ἀναλαβὼν τὰς
δυνάμεις του καὶ βελτιώσας τὰ οἰκονομικά του, σκέπτεται ὅτι αἱ
μέλλουσαι ἐργασίαι του, δύνανται νὰ τὸν ὠθήσωσι μέχρι τῆς Περσίας.
Ἀναχωρεῖ λοιπὸν διὰ τὸ Ἐριβάν, διαμένει τοῦ καθολικοῦ ὑπερτάτου
πατριάρχου τῶν γρηγοριανῶν Ἀρμενίων. Ἀναρριχηθεὶς ἐπὶ τοῦ
ὄρους Ἀραρὰτ κατῆλθε διὰ Βακοῦ καὶ Δερβὲντ εἰς τὸ Μαζαν-
δερὰν καὶ τὰ Σοῦσα, ἀρχαίαν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου τῆς Περσί-
ας. Μεγάλως ἐχρηματίσθη [illegible] τοῦ [illegible], ὅθεν ὑπο-
γράφετο ἴσως τὰ μεγαλεῖα τῆς αὐλῆς τοῦ Σάχη. "Τὸ χρυσίον
„τὸ

„τὸ ἀργύριον, τὸ ἐλεφάντινον ὅσα ἐξηφανίσθησαν, ἐρείπια μόνα, παν-
„τοῦ ἐρείπια. Ἰδὲ τὰ νέα Σοῦσα". Διέρχεται ὁρμητικῶς ὁ Τιχαρῆς, φθάνων τέλος μέχρι τῆς Βασσόρας, ἐσχάτην ὅριν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους.

Μιασματικὰ ἕλη καθερήμωσαν τὴν μεγάλην αὐτὴν πόλιν, ὅπου ὀλίγαι χιλιάδες κατοίκων παλαίουν ἀνωφελῶς κατὰ τῶν πυρετῶν. Ἡ θέσις ἐπαρουσιάζετο τόσον οἰκτρά, ὥστε λίαν κατέθλιψε τὴν ψυχὴν τοῦ Βούλλη, ὁρισθέντος ὅτι ἂν ποτε ἐγίνετο κύριος αὐτῶν τῶν χωρῶν, ἤθελεν ἀνεγείρῃ ἀκμαίαν τὴν Βασσόραν ἐπὶ τῶν ἀποξηρανθέντων ἑλωδῶν. Σκοπεύσας τὸ σχέδιον αὐτῆς, ἀπῆλθε διὰ τὸ Βαγδάτ, χωθεὶς καὶ ἐπὶ τὸν τάφον τῆς ὡραίας Ζοβέδρα, ὅστις, παραδόξως ἐζωγραφισμένος διὰ πρασίνου χρώματος, ἐγείρεται εἰς τὸ κέντρον δροσερᾶς τινος δάσους φοινίκων καὶ συκαμινῶν. Εἰς τοὺς Ἰνδοὺς ὁ τάφος αὐτὸς ἦτον προσκύνημα μεγάλου σεβασμοῦ. Ὁ Βούλλης, σκεπτόμενος ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, ἐπέδυσεν αἰφνηδίως ἐν τῷ ἱερῷ καὶ προσέδραμεν ἐπὶ τῆς πλακὸς τοῦ τάφου. Ὁ ἀπατεὼν ἐσφάλλετο τόσον ἐνώπιον [illegible] ἀθεοφόρῃ. Οἱ προσκυνηταὶ Ἰνδιάνοι μᾶλλον συγκαρδιωμένοι καὶ ἴσως ἤθελον ἀφήσει [illegible] ἀξιώσῃ.

Εἰς τὸ Βαγδὰτ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Βαβυλῶνος, ὀλίγον ἀπέχουν τῶν περιχώρων. Οὗτος ἐπισκέπτεται αὐτὰ ὡς μηχανικὸς καὶ ὄχι ὡς φιλόσοφος. Αἱ ποιητικαὶ ἀναμνήσεις οὐδέποτε θέλουν ἀνεγείρῃ τὴν Βαβυλῶνα. Νεώτερα τις διοίκησις ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὸ Βαγδάτ. „Ἀτυχὲς Βαγδάτ! λέγει τὰ Ἀπομνημονεύματα, „σὺ ἐδύνασο νὰ ἦσαι ἡ μητρόπολις τῆς Ἀνατολῆς, τὸ κέντρον „τοῦ ἐμπορίου τῆς Περσίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν! Σὺ κεῖσαι οἰκτρὸν „καὶ παρημελημένον, ἀνίκανον νὰ προστατεύσῃς τὸ ἐμπόριον, „ἕνεκα ἐλλείψεως εὐπορεύτων καὶ ἀσφαλῶν ὁδῶν. Σὺ ψυχορ-„ραγεῖς, στενάζουσα ὑπὸ τῶν νομαδικῶν φυλῶν, αἵτινες μέχρι „τῶν τειχῶν σου λῃστεύουν ἀτιμωρήτως τὰς συνοδίας (caravanes). „Πρὸς πλήρη ἀφανισμόν σου οἱ ἔμποροι τῆς Περσίας μεταφέρουν „καθ' ἕτος τοὺς πλούτους, ἐνῷ ὁ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης σὲ περι-„καλύπτουν μὲ τὰ ὕδατά των."

Ἡ τοπογραφία τῶν περιχώρων καὶ τὸ σχέδιον τοῦ φρουρίου, ἠνάγ-

ἠνάγκασαν τὸν Βοέττην νὰ διαμείνῃ ἐκεῖ ἱκανὸν χρόνον. Διαρκούσης τῆς διαμονῆς του, ἀνέγνωσε πολλάκις τὸ Κοράνιον, ὅπερ ἔμαθεν αὐτὸ ὑπὸ κυρίως μελέτην ἐπίμονον καὶ ἀκριβῆ, πλὴν ἀναγκαίαν διὰ τὸν μέλλοντα ἀναμορφωτὴν τοῦ ἰσλαμισμοῦ.

Ἀφοῦ ἐγνώρισε καὶ ἔμαθε τὸ βιβλίον, ὤφειλε νὰ συνδέσῃ καὶ γνωρίσῃ καὶ τὰς ἀνάγκας του. Ὤφειλε νὰ ἐξετάσῃ τὸν μωαμεθανὸν ὑπὸ ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις, νὰ παρακολουθήσῃ ἕως οὗ δύναται νὰ φθάσῃ ἡ μωαμεθανικὴ ἀλαζονεία του, ὅμοια ἐπὶ τῶν ξένων, νὰ μελετήσῃ τὴν θρησκοληψίαν, τὴν κενοδοξίαν του, τὴν ὀργὴν τῆς δίψης ἀπολαύσεως, τὴν ἀπάθειάν του μέχρι θανάτου, τὴν ἀδιάλλακτον ἔχθραν του ἐνώπιον τοῦ χριστιανοῦ. Ὅπως διαγράψῃ αὐτὰ τὰ ἀμαθῆ καὶ ἐξαχρειωμένα πλήθη, ὤφειλε νὰ ὑποβλέψῃ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, νὰ ἐπιτρέψῃ ὅλας τὰς ἀδυναμίας των: τὴν πολυγαμίαν, τὸ χαρέμιον, τὰς εὐνούχους, τὴν ἁρπαγήν, τὴν κλοπήν, τὴν δουλεμπορίαν· ὤφειλε νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸν μυστηριώδη ἐκεῖνον βίον τοῦ χαρεμίου, τόσον λεπτομερῶς κανονισθέντα ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ, ἀλλ' ἐκινδύνευσε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀσεβής. Ὁ Βοέττης ἰδὼν ὅτι τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ χαρέμια, προσέλαβεν ὅπως λάβῃ περὶ αὐτῶν πληροφορίας εἰς τὰς [illegible] δηλ: γυναῖκας χριστιανὰς καὶ Ἰνδικάς, αἵτινες ἐμπορευόμεναι καλλωπισμοὺς (toiletta), εἰσκομίζουσιν ἐλευθέρως εἰς τὰ χαρέμια, πωλοῦσι μεταξωτά, μουσελίνας μύρα καὶ ἔμπλαστρα.

Ἐξ ὅλων τῶν λεπτομερειῶν ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τοῦ βίου τῶν χαρεμίων, θέλομεν ἀναφέρῃ μόνον τὸ συμπέρασμα. Ὁ Βοέττης κρίνει αὐστηρῶς τὰς μουσουλμάνας, νομίζει αὐτὰς ἐστερημένας ἠθικοῦ αἰσθήματος καὶ προσωπικῆς ἀξιοπρεπείας, ἄνευ ἀγωγῆς, ἄνευ αἰδοῦς, σωρευμένας ὁμοῦ ὑπὸ τῶν αὐθεντῶν των, ἀπατῶσι πάντοτε ὁσάκις εὕρισκον εὐκαιρίαν τοὺς συζύγους καὶ δεσπότας των. Ὁ τύπος τῶν γυναικῶν τοῦ Βαγδὰτ εἶναι μεγαλοπρεπής. Εἶναι εὔμορφοι μὲ κεφαλὴν μικράν, πρόσωπον ὠοειδές, χρῶμα ῥόδινον, ῥῖνα εὐθεῖαν ἑλληνικήν, ὀφθαλμοὺς μέλανας καλῶς ἐσχισμένους, ὀδόντας λευκούς, ἀέρα ἀριστοκρατικόν. Αἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ καὶ ἰδίως τῶν Ἀράβων φέρουν ἐπὶ τοῦ προσώπου, τοῦ λαιμοῦ καὶ τῶν βραχιόνων παράδοξα ποικίλματα κεντημένα διὰ λεπτῆς βελόνης, περὶ τοῦ τραχήλου περιδέραιον ναργιλέ, ἐκκαθιζόμενα ὑπὸ τῶν εὐπόρων μὲ περιδέραιον ἐκ κοραλλίων, ἢ μαργαριτῶν, ἢ πολυτίμων λίθων· αἱ πε-

ρι=

-ρισκελίδες εἶναι πλατεῖαι καὶ σάλτσα ἐξ ὑφάσματος χρωματιστοῦ, ὁ χιτὼν ἐκ μουσελίνης λευκῆς, ἀνοικτὸς περὶ τὸ στῆθος καὶ πίπτων ἐπὶ τῶν περισκελίδων, ἡ ἐσθὴς βραχυτάτη ἀφίνουσα νὰ φαίνηται ὁ χιτών, ἡ ζώνη εἶναι γενικῶς ὑφασμένη ἐν ταλίῳ τῆς Περσίας, τὸ ἐπανωφόρεμα λευκὸν καταρρεόμενον μέχρι τῆς ὀσφύος· ἡ ὑπόδεσις μικρὰ σανδάλια ἐρυθρὰ ἢ κίτρινα, ἅτινα ὅμως ἀφίνονται πρὸς τὰ ἐκτός, διότι ἐν τῇ οἰκίᾳ περιπατεῖ ἀνυπόδητος ἐπὶ ταπήτων· αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες εἶναι χρωματισμέναι μὲ τὸ hennah· οἱ ὄνυχες καὶ ἡ κόμη βαμμένα μελανὰ μὲ ἀλοιφὴν κατεσκευασμένην ἐκ κονδίου, ἐννὰχ (hennah) καὶ ἀντιμονίου.

Ἵνα συμπληρώσῃ τὰς γνώσεις του ὁ Ζαχαδιώτης ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ εἰς Δαμασκόν. Ὀλίγοι περιηγηταὶ ἐτόλμησαν νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν [illegible] αὐτὴν πορείαν διὰ τῶν ἐρήμων τῆς Ἀραβίας. Ἐνδεδυμένος ὡς ἀγᾶς, καὶ συνοδευόμενος ὑφ' ἑνὸς ὁδηγοῦ καὶ ἑνὸς ἐπιφέροντος τὰς προμηθείας καὶ τὴν σκηνήν, εἰσεχώρησεν εἰς τὴν ἄρρημον. Ὁ Ἀγᾶς τοῦ Ζεϊτζούν ψυχὴ θηριώδης, ἦν μισοχριστιανὸς [illegible] σαν οἱ Τοῦρκοι περὶ τὸ 1847 κατὰ τῶν Ῥώσσων, ἐκράτησε τὸν Βούρ- [illegible] ἦτο [illegible] τῆς Μέκκας ὁ [illegible] τελείωσε νὰ τὸν ἀφήσῃ, ἀφοῦ ἐπλήρωσεν ἱκανὰ χρήματα.

Ἡ Δαμασκὸς ἦτο πλήρης προσκυνητῶν· ὁ περιηγητὴς ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ ἀπαρατήρητος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ «σύρε κι ἔλα» τῶν ξένων. Ἀνήγγειλεν ἐγκαίρως τὸ σχέδιον τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου, ἀλλ' ἐξαναγκασθεὶς ἀκριβεστάτως τὰς ἐνδρομάς του περὶ τοῦ τείχους, διεγείρε τὰς ὑπονοίας τῶν ἀξιωματικῶν Τούρκων, οἵτινες ἐκλαβόντες αὐτὸν ὡς κατάσκοπον Ῥῶσσον, τὸν κατεμήνυσαν εἰς τὸν πασᾶν. Ἐρωτηθεὶς, ἀπήντησεν, ὅτι δὲν ἦτο Ῥῶσσος, ἀλλ' Ἰταλὸς ὑπήκοος τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας, καὶ περιηγητὴς χάριν [illegible] καὶ [illegible]. Ὁ πασᾶς, ὁ μουφτῆς καὶ ὁ [illegible] ἐπέμενον πιστεύοντες, ὅτι ἦτο κατάσκοπος Ῥῶσσος, καὶ ἵνα βεβαιωθῶσιν ἀπεφάσισαν νὰ τὸν παραπέμψωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν· τὸν ἐπεβίβασαν σιδηροδέσμιον εἰς Βειρούτ, καὶ μετὰ ὀλιγοήμερον διάπλουν ἐπανῆλθεν ἀκινδύνως εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ὅθεν ἄλλοτε εἶχεν ἀναχωρήσει. Ὁ πρόξενος τῆς Σαρδηνίας διεβεβαίωσε τὴν ὑπηκοότητά του, καὶ ὁ μέγας Βεζύρης τὸν ἀπέλυσεν.

Με:

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Μεγάλη ἀποθάῤῥυνσις κατεκυρίευσε τοῦ Βοέλλερ. "Πολύ, ἔλεγε, δὲν θέλω δυνηθῆ νὰ φέρω εἰς αἴσιον πέρας τὸ σχέδιόν μου, ἀφοῦ ἡ ἁπλῆ ἔνθεσις ἑνὸς χαρτονομίσματος ἰσχύει νὰ μὲ ῥίψῃ εἰς τὰς φυλακάς, ἢ καὶ ἴσως νὰ μὲ ἀνασκολοπίσωσι· χάριν τῆς [illegible] σήμερον ἠλευθερώθην, ἀλλ' ἐὰν μοὶ κατασυμβῇ παρόμοιον ἀτύχημα, τίς θέλει μὲ ἐλευθερώσῃ;" — Μία ἀδιάκοπος νοσταλγία τὸν κατεβίβρωσκεν. Ἡ ἀναβολὴ ἐπέφερε, ἥτις ἄλλοτε ἦτο τὸ θεμέλιον ἔργον ὅλου τοῦ βίου, ἔγινε πλέον ἀπελπισμένον φρόνημα· αἱ [illegible] μεταβολῆς δὲν ἀντικαθίσταντο [illegible] τὰ [illegible] τῆς γενεθλίου γῆς. "Θέλω ἐπιστρέψῃ, προσέθετεν, εἰς [illegible] νὰ αἴρω τὰς ἀδικίας καὶ τὰς ἀθλιότητας, εἴτε μὲ ἀγαθόν, θέλω περιφρονήσει τὸ μῖσος τῆς κυβερνήσεως. Ἡ καθημερινή μου εὐχὴ θέλει εἶσθαι ἡ [illegible] τὴν καταστροφὴν τῆς [illegible]." Ἀλλ' ἡ Τουρκικὴ Ἀστυνομία, ὑποψιασθεῖσα, [illegible] εἰς αὐτὸν ἕνα [illegible]· ἵνα ἀπαλλάξῃ αὐτὴν ὁ Βοέλλερ, μεταμφιεσθεὶς εἰς Ἀρμένιον, παρεσκεύασεν ἐντὸς ἑνὸς πλοίου, τὸ ὁποῖον τὸν μετέφερεν εἰς Σμύρνην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λιβόρνον.

[illegible] ἀνέλαβεν [illegible] αὐτὸ τὸ [illegible] ἔδαφος. Οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι [illegible] ἐπιφυλάξωσι τὰς παραμυθίας των· ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ [illegible] αἴσθημα τοῦ [illegible] τὴν Ρώμην, ἦτο ἀγωνία, ἦτο μελαγχολία. — Οὐδόλως ἀπελπίζεται νὰ ἐπιτύχῃ ὡς προσκυνητής, ὅ,τι δὲν ἠδύνατο ὡς μοναχὸς ἀμφιεσμένος· μίαν ἀκρόασιν ἀπὸ τὸν Α. Α. Πῖον τὸν Ζ'. Τίποτε δὲν τὸν ἀπέτρεψεν ἀπὸ τὴν ἰδέαν αὐτήν, οὔτε ἡ δυσκολία τῆς [illegible] οὔτε ὁ κίνδυνος, ἐὰν ἀνεγνωρίζετο, [illegible] νὰ σταθῇ μέχρι τέλους [illegible].

Ὁ [illegible] ἀπήλαυσε μίαν ἀκρόασιν. Μετὰ [illegible] εἰς [illegible] ὑπόδειξιν [illegible] τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν [illegible] τῆς [illegible]. Ὁ Βοέλλερ μὲ [illegible] ἐπαρουσιάσθη εἰς τὴν Αὐτ. Α. ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀβδαλλὰχ Βακάση. Πῖος ὁ Ζ' ἤκουσε μεθ' εὐνοίας τοῦ [illegible] προσκυνητοῦ, ὅστις ἀπεκάλυψεν ὅτι ἦτο ἀπὸ τὸ Ἐρζερούμ, ἐκ τῆς κοινότητος τῶν καθολικῶν Ἀρμενίων, ὅτι ὁ Δεσπότης Ἀζαρίας ἐπίσκοπος τοῦ Ἐρζερούμ τὸν συγκατέλεγε μεταξὺ τῶν φίλων, καὶ ὅτι αὐτὸς ἦλθεν εἰς Ρώμην

ἵνα

ἵνα λάβῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Α. Πατρός. Ὁ Πάπας ἐπαινέσας τοῦ ζητοῦ-
ντος προσκυνητοῦ, ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν νὰ ἀσπασθῇ τὴν πίστιν καὶ τὴν
χριστιανικὴν θρησκείαν μέχρι θανάτου, καὶ ἐπὶ τέλους τὸν ηὐλόγησεν.
Ὁ Βοέλλης ἔκρινεν ἀναγκαῖον ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ σημείου τὸ πῦρ, καὶ ἀνε-
χώρησε ταχέως ἐκ Νεαπόλεως, ἣν ἐνδόξως ἐγνώρισεν. Τώρα πάλιν φοβεῖ-
ται Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως τοῦ συνεβούλευσε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς
τὴν μονήν, καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν τῶν Δομινικανῶν ἐπι-
είκειαν καὶ συγχώρησιν ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Ὁ Βοέλλης συγκατατέ-
θη· πλὴν ὁ ἀρχηγὸς ἔμεινεν ἄκαμπτος. Ὁ Ψυχολιάδης τότε ἀπῆλθεν
εἰς Βιέννην διὰ Τεργέστης. Πρὸς τίνα σκοπὸν μετέβη εἰς Βιέννην;
— Τὰ Ἀπομνημονεύματα σιωπῶσιν, ὡς ἐπίσης περὶ τοῦ σχήματος καὶ τῶν
τῶν σχέσεων τοῦ συγγραφέως μετὰ τῶν αὐλῶν τοῦ Πετροβούργου,
τῆς Βαρσοβίας καὶ τοῦ Τορίνου.

Μία ἐπιστολὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς τάξεώς του, τὸν προσκαλεῖ εἰς Βι-
έννην. Ὢ ἔκπληξις! ὁ προϊστάμενος συγχωρεῖ· συγχαίρει καὶ ἐγκω-
μιάζει τὸν παρελθόντα· ἡ [illegible] σημαίνει ὅλας τὰς καμπά-
νας διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπολωλότος τέκνου. Ὁ Βοέλλης ταχέ-
[illegible] [illegible] ἐκφράσας [illegible] [illegible]
παρευχαρίστησεν εἰς τὸν ἀρχηγὸν [illegible] ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μονήν,
πλὴν ὡς τελευταίαν χάριν [illegible] μίαν μονὴν πλησίον τῆς
γενεθλίου γῆς του. Ὁ προϊστάμενος συγκατανεύσας καὶ εἰς τοῦτο, τῷ
ἀπηύθυνε τὴν ἐπιστολὴν τῆς ὑποταγῆς διὰ Τρίεστι, ὑπὸ τὸν ὅ-
ρον νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀφοῦ παραμείνῃ ἕνα μῆνα πλησίον τῆς οἰκογενεί-
ας του. Τὸν μῆνα τοῦτον, ὃν δὲν ἀπήλαυσεν, ἐδαπάνησεν εἰς Πα-
τρώνον μετὰ τοῦ πατρός του, τὸν ὁποῖον ἐνδόξως ὁ χρόνος ἐγκατέλιπε.

Μετὰ τινας ἡμέρας, ἐπαναλαμβάνων τὸ σχῆμα
τῶν Δομινικανῶν, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἐπεθύμει φθάσας εἰς τὴν μονήν,
τῆς ὁποίας κρούει τὴν θύραν. Ὁ προϊστάμενος, πρὸς ὃν ἐνεχείρι-
σε τὴν ἐπιστολὴν τῆς ὑποταγῆς, τῷ ἀπαντᾷ φιλικῶς ὅτι ἐπερίμενέ
το, καὶ ὅτι τὸ κελλίον του εἶναι ἕτοιμον. Τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ ἐστιατόριον
ἀπαντῶντας οἱ ἀδελφοὶ τῆς μονῆς πρὸς τιμὴν τοῦ ἐπιστραφέντος
ἐν συμποσίῳ παρεσκευασμένον ἔδεσμα καὶ μίαν φιάλην παλαιοῦ οἴνου, προσ-
ετέθησαν εἰς τὸ σύνηθες γεῦμα τοῦ δείπνου. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν παρίστα-
ται ἅμα τὸν νεοφώτιστον, ἵνα ἀκούσῃ τὰ συμβάντα.

Ὁ

Ὁ Ἰ. Βούλλης ἐπεχείρησεν ὅπως μᾶλλον ἠδύνατο τὴν περιέργειαν τῶν ἀδελφῶν. Πάντοτε ἦτο ὁ πρῶτος εἰς τὸν χορόν, ἐπιμελητὴς τὸ πρῶτον τοῦ πνευματικοῦ, αὐστηρὸς τηρητὴς τῶν μοναχικῶν κανόνων, ἐνήστευε καὶ τὰς μὴ ὡρισμένας ἡμέρας, ἠδύνατο ἐξέρχεσθαι τοῦ περιφράγματος τῆς μονῆς, παρεδίδετο τέλος εἰς ἀσκήσεις διαγρυπνῶν τὸν ὕπνον· ὁ παραδειγματικὸς οὗτος βίος διήρκεσεν ἓν ἔτος. Ὁ προϊστάμενος τοῦ τὸν παρεσίασεν εἰς τὸν βασιλέα Βίκτωρα Ἀμεδαῖον Γ΄, ὅστις τὸν μετεχειρίσθη εἰς σημαντικὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους. Ἀλλὰ τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Βούλλη δὲν ἀναφέρουσι κἀμμίαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τούτου λεπτομέρειαν· ἀναφέρει μόνον, „ὅτι δὲν ἀντημείφθη δικαίως διὰ τὰς ὑπηρεσίας του.“ Ὁ ἠγούμενος εὐαρεστηθεὶς ἐκ τῆς διαγωγῆς του, τῷ ἐπέτρεψε τὸ κήρυγμα. Ἐπὶ ἀπὸ τοῦ δεύτερον αὐτοῦ λόγον τὰ πλήθη τοῦ Τορίνου συνεσωρεύοντο πέριξ τοῦ ἄμβωνος. Ἡ ὑπερήφανος ἐκείνη μεγαλοπρέπεια, ἡ θερμὴ καὶ ἐνθουσιαστικὴ φωνή, ἡ ἐπιδεικτικὴ χειρονομία παρέσυρον τὰς φιλὰς καθολικούς, οὓς μετ' ὀλίγον αἱ δημηγορίαι τοῦ [illegible] Μανὸρ διήγειρον κατὰ τῆς φανατικῆς τῆς Ἀσίας. Οἴμοι! Ὁ [illegible] ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ ἄμβωνος, ἐκεραύνωσε μετὰ πολλῆς δριμύτητος τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐγκληματίας εἰς τὰ ἀρεταὶ [illegible] τῶν εὐσεβῶν τοῦ Τορίνου ὅπως παρατηρηθῇ [illegible] τῶν ἀδελφῶν του· τοῦτο δὲν ἤρκεσε· μῖσος ἱερέως εἶναι μῖσος ἀδιάλλακτον· οἱ μοναχοὶ τοῦ Τορίνου ἐθίγοντο ὑπὸ φθόνου. Μετὰ τὸ τέλος ἑκάστης λόγου, ὁ μὲν κατέκρινε λέξιν τινὰ ὡς ἀπρεπῆ, ὁ δὲ πρότασίν τινα ὡς τολμηράν. Ἠκούσθη τινὰ ὁ ἡγούμενος ζημιῶν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βάθρον τοῦ ἄμβωνος, τῷ εἶπε μὲ ψυχρὸν τόνον· ὁ λόγος σου ὄζει αἱρέσεως. Αἱρέσεως! δὲν ἦτο λέξις ἐλαφρά, καὶ ὁ Βούλλης σφίγγει διὰ τῶν χειρῶν τὸν λαιμὸν τοῦ συκοφάντου, ὥστε ἂν δὲν ἐμεσολάβουν οἱ ἀδελφοί, ὁ ἡγούμενος ἤθελε ψάλλει τὴν τελευταίαν λειτουργίαν.

Ἡ συμφιλίωσις δὲν ἦτο πλέον δυνατή, τάχιον ἢ βράδιον ὁ ἀποστάτης ἤθελε πάλιν διαταράξει τὴν εἰρήνην. Αὐτὸς διευθύνθη πρὸς τὸν Βίκτωρα Ἀμεδαῖον, ἵνα ἐπιτύχῃ ἐκ Ῥώμης ἓν δίπλωμα λαϊκοῦ ἱερέως. Ὁ βασιλεὺς ὑπεστήριξε τὴν αἴτησίν του ἐνώπιον τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Δομινικανῶν, ἀλλ' οὗτος σκληρυνθεὶς ἀπήντησεν, ἱκετεύων τὴν Α. Μ. νὰ κρατήσῃ τὸν ἀποστάτην εἰς τὴν μονὴν „καὶ μὲ τὴν ἰσχὺν τοῦ κοσμικοῦ βραχίονος ἂς ἀ„πολεσθῇ τὸ σῶμα, πλὴν ἂς σωθῇ ἡ ψυχή.“ Ὁ Βούλλης ὅμως, ὅστις ἤθελε νὰ διατηρήσῃ ἀμφότερα ἔλαβε τὰ μέτρα του. Ἀπεδύθη διὰ μέσου ἀπὸ τὰ τείχη τῆς μονῆς καὶ ἐσώθη εἰς Πιακέντσαν. Ἐνταῦθα ἤρχετο

έγραψεν εἰς τὸν ἀρχηγόν, ὅτι ἐὰν δὲν τῷ ἐγράφετο τὸ δίπλωμα τῆς ἐπαρχίας, ἤθελε ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τὰς μοναστικὰς ὑποχρεώσεις του, ἐγκαταλείψει τὴν καθολικὴν θρησκείαν. Σύνοψεν δὲ ὅτι δὲν περιέμενε ποσῶς τὰς συνεπείας αὐτῆς τῆς πράξεως τοῦ πολέμου· ἀποτυχὼν εἰς Σεπτέμβριον τὸ ῥάσον κατέβαλεν εἰς τὴν Νίκαιαν. Ἐὰν τώρα συνελαμβάνετο δὲν θὰ ἐγκατέλειπε βεβαίως, ἢ τοὐλάχιστον ἤθελε καταδικασθῇ εἰς διὰ βίου ἐγκλεισμὸν ὡς ἀποστάτης. Οἱ ἀρχικοὶ νόμοι τῶν χρόνων ἐκείνων δὲν ἦσαν πολὺ ἀνεκτικοί!

Ἐπέρασεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ἀλλ' ἡ χώρα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως ἦτο ἐπικίνδυνος ὑπὸ τὰ βήματά του· ἐπέτυχεν λοιπὸν τὴν ἀναχώρησίν του καὶ ἀπὸ Γιβραλτὰρ ἀπῆλθεν εἰς Λονδῖνον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀμβοῦργον. Παντοῦ ἐπεσκέπτετο τὰ γραφεῖα, τὰ χρηματιστήρια, τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ συμβολαιογραφεῖα· παντοῦ ἔκαμνεν ἀγορὰς ὑπὸ ὄρους. Ἔστειλεν ἀναχώρησιν διὰ Πετρούπολιν. Ἐκεῖ ἐλάμβανε τὸν τελευταῖον ἔλεγχον τῆς ἀποστασίας του. Η ἐπιγραφή του ἀπεστάλη, περιφρονοῦσα τὸν κόσμον, ἦτο πολὺ βαρεῖα διὰ τοὺς ὤμους του. Ἐπέταξε διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν ἀρχηγὸν τῶν Δομινικάνων νὰ τῷ ἀποστείλῃ τὸ δίπλωμα τῆς ἐπαρχίας· ὁ ὀργιζόμενος ὅλως ἀπεκήρυξε τὸν ἀξίωσιν. Ὁ κύβος ἐρρίφθη, alea jacta est. Ὁ [illegible] ἐπέτυχεν μίαν ἀκρόασιν παρὰ τῷ ἀρχηγῷ τοῦ πολέμου, [illegible] καὶ ἀπέλαβεν ἡ ἀποστασία τὰ ἐπήνεσε τὸν Μαύρης Ἀσίας ἐν ὀνόματι τοῦ Μωάμεθ, ~~[illegible]~~ ὠθῶν αὐτὰ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ὁ ἐρημικὸς καιρὸς θέλει ῥίψει ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ῥωσίας." Ἀλλ' ὁ ἀνόητος καὶ ἀγαθὸς εὐνοϊκὸς τῆς Αἰκατερίνης δὲν ἐξετίμησε πλειὼν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ὑπεβάλλετο εἰς τὴν ἰδέαν του." Ὁ δυσχερέστατος δὲν ἀπεθαρρύνθη· τὸν ἀπειλεῖ, ἔξω· θέλει νικήσει μόνος, καὶ ἐν καιρῷ θέλει ἐκ τοῦ ὄντος του διαπραγματευθῇ μετ' ἐκείνων, οἵτινες σήμερον τὸν ἀπωθοῦν.

Διατί ὑπάγει ἀκολούθως εἰς Πολωνίαν; — Θέλομεν τὸν ἀπαντήσει εἰς τὴν Κριμαίαν ἐπὶ τῆς Μαύρης θαλάσσης, ἀκολουθῶν τὰ σχέδια τῆς Σεβαστουπόλεως, τῆς Σολοβέτσκης, τῆς Ἀνάπης, τοῦ Πότι, τοῦ Βατούμ, τῆς Σινώπης καὶ Τραπεζοῦντος. Μετὰ ταῦτα ἐπιστρέφει εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἐγκατασταθῇ εἰς Χρυσούπολιν πλησίον τοῦ Ταβὲλ-Ἀβὶβ πλησίον ἐμπόρου Πέρσου· εἰς τὸν φίλον τοῦτον ἀνοίγει τὴν καρδίαν του· ὁ Ἀβὶβ τὸν ἐνθαρρύνει, προσφερόμενος νὰ τὸν συνδράμῃ καὶ μὲ τὰ πλούτη καὶ μὲ τὸ ἄτομόν του. Ἀνακοίνωσεν

ν ἐποίησε τὰ σχέδιά του εἰς δύο Εὐρωπαίους, εἰς τὸν Θεβενότ, τὸν Ρελι-
γιάνον, καὶ τὸν Γελδερμβεργ, οἵτινες παρεδόθησαν εἰς αὐτὸν ψυχῇ
τε καὶ σώματι, ὀμόσαντες νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι μέχρι τῶν ἐσχά-
των ὁρίων τοῦ κόσμου. Ὁ Βοέλλης τότε ἔγραψεν εἰς τὴν Εὐρώπην ν'
ἀποσταλῶσιν εἰς Σεϊάδην ὅπλα καὶ πολεμοφόδια ἀξίας ἡμίσεος ἑκα-
τομμυρίου.

Περὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1785 ὁ Βοέλλης, ὁ Ταβέλ-Ἀβὶβ καὶ οἱ δύο
Εὐρωπαῖοι ἀπεβιβάσθησαν εἰς Τραπεζοῦντα· προέβησαν μέχρις Ἐρζε-
ρούμ, ὅπου ὁ [illegible] ἀφῆκε τοὺς συνεταίρους του νὰ περιμένωσι
τὰ κιβώτια τῶν ὅπλων, ἅτινα ἔμελλον νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὸ μέ-
ρος, τὸ ὁποῖον ἤθελε βραδύτερον προσδιορίσῃ. Ὁ Βοέλλης ἀπῆλθε
μόνος εἰς τὴν Περσίαν. Πρὶν ἐξέλθῃ εἰς τὴν σκηνήν, ἤθελεν ὁ ὑ-
ποκριτὴς νὰ κομμώσῃ τὴν κεφαλήν, καὶ νὰ συναρμολογήσῃ τὴν
συμπεριφορὰν πρὸς τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ παραστήσῃ πρόσωπον. Πα-
ρεσκευάσθη δὲ τόσον τελείως, ὥστε ὅταν ἀφῆκε τὴν Περσίαν καὶ ἐπ-
ῆλθεν εἰς τὴν Ἀραβίαν, ὅλοι [illegible] ὅτι τὸ πρόσωπον [illegible]
τοῦ προσκυνητοῦ, ἐπάλαιε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρχαίου Π. Βοέλλη. Ἤδη γνω-
ρίζομεν [illegible] ἐπέλεγον τὸ προοίμιον τῆς [illegible]

Γ.

Ἡ [illegible] τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἦτο ἡ ἐπιθυμητὴ τῆς τοῦ
[illegible] Μανσὺρ διαμονή. Αἰκατερίνη ἡ Β' μετεχειρίσθη τὸν αἰχμά-
λωτον ὡς ἐπίφοβον ἠττημένον, ὃν ὤφειλε νὰ ἐπιτηρῇ, καὶ ὄχι ὡς πολε-
μιστὴν ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ ἀπαλλάττεται. Ἡ ἱερωσύνη καὶ ἡ φιλανθρω-
πία της οὐδέποτε ἤθελον ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς στρατηγούς της ν' ἀποκε-
φαλίζωσι τὴν κεφαλὴν ἑνὸς ἐχθροῦ [illegible]. Ἄλλως τε ἡ αὐτοκράτει-
ρα δὲν ἔλαβε καὶ ποτὲ ἀφορμὴν νὰ μεταμεληθῇ διὰ τὴν
γενναιότητά της. Ὁ Μανσὺρ [illegible] τὸν [illegible]. Πα-
ρέμεινε [illegible] τὸ μέρος τοῦ προφήτου, καὶ [illegible]
[illegible] Βοέλλης. Ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ ζῇ καὶ νὰ [illegible]
ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἐξοδεύων καθ' ἑκάστην τὴν χορηγουμέ-
νην εἰς αὐτὸν σύνταξιν. Ἐπανέλαβε τὸ φόρεμα τοῦ [illegible]
[illegible], ἵνα γίνῃ δεκτὸς εἰς τὴν μονὴν τῶν καθολικῶν Ἀρμενί-
ων. Οἱ μοναχοὶ ὑπεδέξαντο αὐτὸν μετὰ [illegible], διότι
[illegible] ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων πρόσοδον. Ἐκεῖ διῆλ-
θεν

ταν ὅπου ὅλα ἦσαν ἐν μοναξίᾳ καὶ σιγῇ. Πρὸς διασκέδασίν τινα καὶ ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς ἀνίας, αὐτῆς τῆς ... νόσου, ἥτις τὸν κατεβασάνιζεν, ἐπεχείρισε τὴν ἀναθεώρησιν τῶν Ἀπομνημονευμάτων του, ὧν ὁποίων τὸ πρῶτον μέρος ἔμελλε καλῶς καὶ συνεχῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἔγραφε συνεχῶς εἰς τοὺς ἀδελφούς, τὰς ἀδελφὰς καὶ τὸν πατέρα του ὁπότε ἐξύπνησεν, ἀποθανόντα περὶ τὸ 1800, εἰς ἡλικίαν 84 ἐτῶν.

Αἱ τελευταῖαι λέξεις τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἡ οἰκογένεια, χρονολογοῦνται ἀπὸ Σολοβέτσκι 15 Σεπτεμβρίου 1798· ἰδοὺ τὸ ἔγγραφον χωρίον. Ὁ Βοέλλος ζητεῖ συγχώρησιν ἀπὸ τὸν πατέρα, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς του διὰ ὅσας θλίψεις ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς δυσαρεστήσας. „Σᾶς παρακαλῶ, ἐνθυμεῖσθε εἰς τὰς θερμάς σας παρακλήσεις, διότι ταχέως ἀπέρχομαι ἀπὸ „τὴν κοιλάδα ταύτην τῶν δακρύων πρὸς τοὺς οὐρανούς." Ἡ ἐπιστολὴ φέρει τὴν ὑπογραφήν Ἀρ. Ἰωάννης Βασιλείου Βοέλλος τοῦ ἱερομονάχου.

Στοιχειωδῶς ἐνεχειρίσαμεν ὁ σύντομος περιστατικῶν βίος τοῦ Ι. Β. Βοέλλου. Οὗτος δὲν εἶναι βεβαίως [illegible], καὶ ἡ ἱστορία ὅλη ἀσχοληθῇ περὶ τὸ προφίλ τοῦ Μαυρ. ἔμελλε [illegible] νὰ καταδείξῃ καὶ τίς ἦτο ὁ ἄνθρωπος, ποῖον τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ ὄνομα καὶ ποία ἡ ἐθνικότης [illegible] μένει τὰ περιθώρια τοῦ καλάμου. [illegible] ἀντιπαραγγελίας ἤθελεν ἴσως ἀποκαλύψει καὶ [illegible] καταδείξει. Ὁ φιλόπονος καὶ ὁ ἱστορικὸς εἶναι ἐπιφυλακτικοί (α).

═══

(α) Μ' ὅλην τὴν ἐπιμονὴν μεθ' ἧς ὁ διατριβογράφος κρίνει τοῦ ἥρωός του, ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα ν' ἀναγνωρίσωμεν εἰς αὐτὸν ἡρωϊσμόν, διότι ἔλειπεν ἐξ αὐτοῦ ἡ ἠθικὴ ἀξία, ἥτις εἶναι ἡ βάσις τοῦ ἡρωϊσμοῦ. Ὁ προφίλιος Μαυρ. ἄλλο δὲν εἶναι εἰμὴ ἁπλῶς τυχοδιώκτης, ἄνευ ἰδεῶν ἀρχῶν, ἠθικῶν φρονημάτων καὶ στερεῶν ἐθνικῶν πεποιθήσεων, ἐξ ὧν πρέπει νὰ διακρίνωνται οἱ ἔξοχοι καὶ ἐμπνευσμένοι ἡρωϊκοὶ χαρακτῆρες. Εἶναι ἐπιτήδειος ἀγύρτης καὶ τολμηρὸς τυχοδιώκτης ὑποβοηθούμενος ὑπὸ τῆς τύχης. Εἰς μόνα τὰ ὑπερβόρεια καὶ φανατικὰ τῆς Ἀσίας ἔθνη ἠδύνατο νὰ εὐδοκιμήσῃ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ